

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne.....2020,

kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o Policii České republiky

Čl. I

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 153/2010 Sb., zákona č. 150/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 459/2011 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 273/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 318/2015 Sb., zákona č. 51/2016 Sb., zákona č. 188/2016 Sb., zákona č. 65/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 205/2017 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., zákona č. 304/2017 Sb. a zákona č. 111/2019 Sb., se mění takto:

1. Za § 23 se vkládá nový § 23a, který včetně nadpisu zní:

„§ 23a

Tísňová komunikace

(1) Policie zajišťuje nepřetržitý a bezodkladný příjem volání na národní číslo tísňového volání 158, výzev předaných operačními středisky základních složek integrovaného záchranného systému a výzev oznámených prostřednictvím dalších služeb určených k tísňové komunikaci (dále jen „tísňová komunikace“), a reakci na tísňovou komunikaci prostřednictvím operačního řízení.

(2) Operačním řízením se pro účely tohoto zákona rozumí činnost operačních středisek zřízených u útvarů policie, zejména příjem a vyhodnocení tísňové komunikace a navazující výkon řídicích, organizačních a dalších činností za účelem plnění úkolů uvedených v § 2.

(3) Policie při příjmu tísňové komunikace využívá informace o místě, kde se komunikující nachází, získané z komunikační sítě nebo telekomunikačního koncového zařízení.

(4) Policie je pro potřeby operačního řízení oprávněna požadovat od základních složek integrovaného záchranného systému záznam tísňové komunikace uskutečněný na jednotné evropské číslo tísňového volání nebo na národní číslo tísňového volání.

(5) Záznam tísňové komunikace může policie předat složce integrovaného záchranného systému, je-li potřebný k plnění jejího konkrétního úkolu. Záznam lze předat i orgánu veřejné moci na jeho písemnou žádost v rozsahu nezbytném pro výkon působnosti tohoto orgánu.“.

2. V § 24 odst. 4 větě první se slova „na vlastní náklady“ zrušují a slovo „pomoc“ se nahrazuje slovem „pomoc⁴⁶⁾“.

Poznámka pod čarou č. 46 zní:

„⁴⁶⁾ Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

§ 33 zákona č. 500/2004 Sb.

§ 76b zákona č. 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“.

3. § 34 včetně nadpisu zní:

„§ 34

Odnětí věci

(1) Policista je oprávněn vyzvat osobu k vydání věci, jestliže

a) lze mít za to, že v řízení o přestupku může být uloženo její propadnutí nebo může být zabráná, nebo

b) jde o věc důležitou pro řízení o přestupku.

(2) Po předchozí marné výzvě k vydání věci podle odstavce 1 je policista oprávněn tuto věc odejmout. Nelze odejmout věc, jejíž hodnota je v nápadném nepoměru k povaze přestupku. Vyžaduje-li to bezpečnost osob nebo majetku nebo jiný obdobný obecný zájem, věta druhá se nepoužije.

(3) O vydání věci nebo jejím odnětí sepíše policista úřední záznam a osobě vystaví potvrzení. Vydanou nebo odňatou věc, je-li jí třeba k dalšímu řízení, policista předá orgánu, který je příslušný rozhodnout o přestupku; jinak ji vydá osobě, o jejímž právu na věc není pochyb, popřípadě osobě, která ji vydala nebo které byla odňata.

(4) Je-li věcí podle odstavce 1 nebo 2 omamná nebo psychotropní látka nebo prekursor drog nebo jiná chemická látka nebo předmět určený k výrobě omamných nebo psychotropních látek, policie takovou látku po skončení řízení zničí nebo zaeviduje k účelům uvedeným v § 38, pokud nebylo rozhodnuto o propadnutí nebo zabrání věci. Obdobným způsobem policie postupuje u věci uvedené ve větě první získané v souvislosti s činnostmi uvedenou v § 69 nebo 70.“.

4. Za § 36 se vkládá nový § 36a, který včetně nadpisu zní:

„§ 36a

Zamezení provozu bezpilotního systému

(1) Policista je oprávněn zamezit provozu bezpilotního systému technickými nebo jinými prostředky, popřípadě jeho poškozením nebo zničením, jestliže bezprostředně

ohrožuje život, zdraví, majetek, veřejný pořádek, životní prostředí nebo jiný důležitý zájem chráněný zákonem.

(2) Oprávnění podle odstavce 1 lze použít pouze v nezbytné míře a po nezbytnou dobu.“.

5. V § 37 odst. 2 se za slovo „zničit,“ vkládají slova „popřípadě dočasně uložit do doby zničení,“.

6. V § 38 odstavec 2 zní:

„(2) Nebezpečnými látkami a věcmi se pro účely tohoto zákona rozumějí zejména výbušniny, výbušné předměty, jedy, padělky platebních prostředků, známek a cenných papírů nebo jiných listin, omamné a psychotropní látky, prekursory drog nebo jiné chemické látky nebo předměty určené k výrobě omamných a psychotropních látek.“.

7. § 39 včetně nadpisu a poznámek pod čarou č. 47 až 49 zní:

„§ 39

Rušení provozu elektronických komunikací

(1) Policie může za účelem odstranění bezprostředního ohrožení života nebo zdraví osob nebo za účelem odstranění bezprostředně hrozící škody velkého rozsahu⁴⁷⁾ na majetku, případně při zajištění bezpečnosti chráněných objektů, prostorů a osob, rušit v nezbytné míře a po nezbytnou dobu

- a) provoz elektronických komunikačních zařízení a sítí,
- b) poskytování služeb elektronických komunikací, nebo
- c) provozování radiokomunikačních služeb.

(2) Policie může provádět rušení podle odstavce 1 rovněž při výcviku, přičemž ohlásí Českému telekomunikačnímu úřadu (dále jen „úřad“), územně příslušnému operačnímu a informačnímu středisku integrovaného záchranného systému a Národnímu úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost zavedení rušení v přiměřené lhůtě předem. Za účelem odstranění nebo zmírnění dopadů ohlášeného rušení může úřad stanovit podmínky tohoto rušení včetně povinnosti informovat v nezbytné míře o rušení dotčené provozovatele sítí elektronických komunikací a poskytovatele služeb elektronických komunikací; to neplatí, pokud by poskytnutí informace mohlo ohrozit plnění úkolů policie. V takovém případě může úřad uložit povinnost informovat dotčené provozovatele sítí elektronických komunikací a poskytovatele služeb elektronických komunikací bez zbytečného odkladu poté, co tyto důvody pominou.

(3) Policie může provádět rušení poskytování služeb elektronických komunikací rovněž za účelem odstranění bezprostředně hrozící škody způsobené

- a) protiprávním zásahem do počítačové sítě vedeným proti informačnímu systému kritické informační infrastruktury⁴⁸⁾ nebo významnému informačnímu systému⁴⁹⁾, nebo
- b) kybernetickým útokem s dopadem na větší počet počítačových systémů orgánů veřejné moci, který způsobuje nefunkčnost těchto systémů.

(4) Zavedení rušení podle odstavců 1 a 3 policie bez zbytečného odkladu ohlásí úřadu, územně příslušnému operačnímu a informačnímu středisku integrovaného záchranného systému a Národnímu úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost. Pokud by ohlášení mohlo ohrozit plnění úkolů policie, ohlásí policie zavedení rušení bez zbytečného odkladu poté, co tyto důvody ohrožení pominou.

⁴⁷⁾ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸⁾ § 2 písm. b) zákona č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o kybernetické bezpečnosti), ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 432/2010 Sb., o kritériích pro určení prvku kritické infrastruktury, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹⁾ § 2 písm. d) zákona č. 181/2014 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 317/2014 Sb., o významných informačních systémech a jejich určujících kritériích, ve znění pozdějších předpisů.“.

8. V § 42 odst. 3 písmeno b) zní:

„b) zbraních, střelivu, munici, výbušninách, výbušných předmětech, věcech uvedených v § 37, jedech, omamných a psychotropních látkách, prekurzorech drog nebo jiných chemických látkách nebo předmětech určených k výrobě omamných a psychotropních látek, nebo“.

9. V § 42 se za odstavec 3 vkládá nový odstavec 4, který zní:

„(4) Policista je oprávněn zastavit dopravní prostředek a provést jeho prohlídku také za účelem zjištění, zda se v něm nenachází

a) osoby hledané, pohřešované nebo protiprávně se zdržující na území České republiky,

b) zbraně, střelivo, munice, výbušniny, výbušné předměty, věci uvedené v § 37, jedy, omamné a psychotropní látky, prekurzory drog nebo jiné chemické látky nebo předměty určené k výrobě omamných a psychotropních látek, nebo

c) věci pocházející z trestné činnosti nebo související s trestnou činností,

pokud řidič na výzvu policisty nebo znamení dané podle jiného právního předpisu¹⁰⁾ nezastavil.“.

Dosavadní odstavce 4 až 6 se označují jako odstavce 5 až 7.

10. V § 44 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Pokud společné obydlí obývá nezletilé dítě, považuje se za ohroženou osobu podle této hlavy.“.

11. V § 45 odst. 3 větě první se za slovo „informace“ vkládají slova „o pomoci osobám s násilným chováním a“.

12. V § 47 odst. 3 větě první se slova „vstupu policisty do společného obydlí“ nahrazují slovy „provedení vykazání“.

13. V § 49 se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

„(2) Policie může dále zajišťovat v rámci plnění svých úkolů bezpečnost dalších osob určených ministrem. Rozsah a způsob takového zajištění bezpečnosti stanoví na návrh policejního prezidenta ministr.“.

Dosavadní odstavce 2 až 5 se označují jako odstavce 3 až 6.

14. V § 49 odst. 3 úvodní části ustanovení se za slova „odstavce 1“ vkládají slova „nebo 2“.

15. V § 49 odst. 4 se číslo „2“ nahrazuje číslem „3“.

16. V § 50 odst. 2 větě první se za text „odst. 1“ vkládá text „nebo 2“.

17. V § 54 se na konci písmene d) slovo „nebo“ zrušuje.

18. V § 54 se na konci písmene e) doplňuje slovo „nebo“ a za písmeno e) se vkládá písmeno f), které zní:

„f) převzaté policistou od zdravotnického zařízení, které vůči této osobě provádí výkon ochranného léčení formou ochranného ústavního léčení podle jiného právního předpisu⁴⁷⁾“.

19. V § 66 odst. 2 se slova „agend orgánů veřejné moci“ nahrazují slovy „agend, orgánů veřejné moci, soukromoprávních uživatelů údajů“ a za slova „centrálního registru řidičů¹⁰⁾“ se vkládají slova „, rejstříků a evidencí vedených Úřadem pro civilní letectví a databází vedených Řízením letového provozu České republiky⁴⁰⁾, evidencí vydaných povolení k zaměstnání a informací týkajících se cizinců vedených krajskými pobočkami Úřadu práce České republiky⁵⁰⁾“.

Poznámka pod čarou č. 50 zní:

„⁵⁰⁾ § 102 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.“.

20. V § 67 odst. 1 se za písmeno a) vkládá nové písmeno b), které zní:

„b) opis z evidence přestupků vedené Rejstříkem trestů,“.

Dosavadní písmena b) až d) se označují jako písmena c) až e).

21. V § 67 odst. 3 se slova „b) nebo c)“ nahrazují slovy „c) nebo d)“.

22. V § 68 odst. 3 písm. b) se za slovo „zdravotních“ vkládají slova „nebo sociálních“.

23. V § 70 odst. 2 větě první se slova „se zastíráním skutečného účelu své činnosti“ zrušují a ve větě druhé se za slova „policista oprávněn“ vkládají slova „zastírat svoji příslušnost k policii a skutečný účel své činnosti a“.

24. V § 79 se na konci textu odstavce 3 doplňují slova „, při poskytování ochrany osob¹⁷⁾ nebo při předcházení a odhalování konkrétních hrozeb v oblasti terorismu“.

25. V § 84b odst. 6 větě druhé se za slovo „cestujících,“ vkládají slova „a automatizovaně pořízené záznamy o zpracování těchto údajů“.

26. V § 87 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavec 2, který zní:

„(2) Automatizovaně pořizované záznamy o zpracování osobních údajů a záznamy uvedené v § 80b odst. 6 policie uchovává po dobu 3 let od jejich pořízení, nevyplyne-li z

postupu podle § 80a nebo § 88a jinak.“.

27. V § 97 odst. 2 větě druhé se číslo „30“ nahrazuje číslem „60“.

28. V § 97 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Má-li osoba dotčená činností policisty nebo zaměstnance policie za to, že její upozornění nebylo řádně vyřízeno, může požádat nadřízeného policistu nebo zaměstnance policie, aby přezkoumal způsob vyřízení upozornění.“.

29. V § 111 se za písmeno a) vkládá nové písmeno b), které zní:

„b) přestupcích, rozumí se tím i jednání, které má znaky přestupku,“.

Dosavadní písmena b) až e) se označují jako c) až f).

30. V § 111 písmeno c) zní:

„c) prohlídce osoby, rozumí se tím prohlídka fyzické osoby prováděná osobou stejného pohlaví, a to včetně prohlídky oděvních svršků osoby a věcí, které má tato osoba u sebe v době prohlídky,

1. s využitím přímých fyzických kontaktů, nebo

2. je-li to nezbytné, přímým pozorováním odhaleného těla této osoby, při kterém je policista oprávněn vyzvat osobu k provedení pohybu sloužícího k odhalení zbraně nebo jiné věci způsobivé ohrožit život nebo zdraví,“.

31. V § 111 se na konci písmene f) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno g), které zní:

„g) sepsání úředního záznamu, rozumí se tím též jeho pořízení za použití audiozáznamu nebo videozáznamu, je-li to s ohledem na povahu úkonu vhodné a účelné.“.

32. V § 116 se doplňuje odstavec 6, který zní:

„(6) Evidenci bezpilotních policejních systémů vede Úřad pro civilní letectví⁴⁰⁾.“.

33. Za § 117a se vkládá nový § 117b, který zní:

„§ 117b

Ministerstvo stanoví vyhláškou věcné vymezení, rozsah a dobu obměny nezbytného vybavení pro výkon služby policistů a organizačních článků policie.“.

ČÁST DRUHÁ

Změna trestního řádu

Čl. II

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 57/1965 Sb., zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 149/1969 Sb., zákona č. 48/1973 Sb., zákona č. 29/1978 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 178/1990 Sb., zákona č. 303/1990 Sb., zákona č. 558/1991 Sb., zákona č. 25/1993 Sb., zákona č. 115/1993 Sb., zákona č. 292/1993 Sb., zákona č. 154/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 214/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 8/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 150/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 166/1998 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 77/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 424/2001 Sb., zákona č. 200/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 218/2003 Sb., zákona č. 279/2003 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 283/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 587/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 45/2005 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 239/2005 Sb., zákona č. 394/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 253/2006 Sb., zákona č. 321/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 179/2007 Sb., zákona č. 345/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 90/2008 Sb., zákona č. 121/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 135/2008 Sb., zákona č. 177/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 301/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 457/2008 Sb., zákona č. 480/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 52/2009 Sb., zákona č. 218/2009 Sb., zákona č. 272/2009 Sb., zákona č. 306/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 163/2010 Sb., zákona č. 197/2010 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 219/2010 Sb., zákona č. 150/2011 Sb., zákona č. 181/2011 Sb., zákona č. 207/2011 Sb., zákona č. 330/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 348/2011 Sb., zákona č. 357/2011 Sb., zákona č. 459/2011 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 43/2012 Sb., zákona č. 193/2012 Sb., zákona č. 273/2012 Sb., zákona č. 390/2012 Sb., zákona č. 45/2013 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 141/2014 Sb., zákona č. 77/2015 Sb., zákona č. 86/2015 Sb., zákona č. 150/2016 Sb., zákona č. 163/2016 Sb., zákona č. 243/2016 Sb., zákona č. 264/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 301/2016 Sb., zákona č. 455/2016 Sb., zákona č. 55/2017 Sb., zákona č. 56/2017 Sb., zákona č. 57/2017 Sb., zákona č. 58/2017 Sb., zákona č. 59/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 204/2017 Sb., zákona č. 178/2018 Sb., zákona č. 287/2018 Sb., zákona č. 111/2019 Sb., zákona č. 203/2019 Sb. a zákona č. .../2019 Sb., se mění takto:

1. V § 11 odst. 1 se za písmeno l) vkládá nové písmeno m), které zní:

„m) jde-li o agenta, stanoví-li tak tento zákon,“.

Dosavadní písmena m) a n) se označují jako písmena n) a o).

2. V § 11 odst. 2 písm. b) bodě 4 se text „m)“ nahrazuje textem „n)“.
3. V § 85 odst. 2 se na konci textu věty první doplňují slova „; to neplatí v případě osobní prohlídky podle § 82 odst. 4“.
4. V § 89 se za odstavec 2 vkládají nové odstavce 3 a 4, které znějí:

„(3) Informace získaná zpravodajskými službami podle zákonů upravujících jejich činnost na základě použití zpravodajské techniky spočívající ve vyhledávání, otevírání, zkoumání nebo vyhodnocování dopravovaných zásilek, v odposlouchávání nebo zaznamenávání telekomunikačního, radiokomunikačního a jiného obdobného provozu, ve zjišťování údajů o telekomunikačním, radiokomunikačním a jiném obdobném provozu nebo v pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů může sloužit jako důkaz, jen pokud

a) je vedeno trestní řízení pro

1. zvlášť závažný zločin uvedený v hlavě IX nebo hlavě XIII zvláštní části trestního zákoníku,
2. zvlášť závažný zločin, jehož znakem skutkové podstaty je úmysl umožnit nebo usnadnit spáchání teroristického trestného činu, trestného činu účasti na teroristické skupině (§ 312a trestního zákoníku), financování terorismu (§ 312d trestního zákoníku), podpory a propagace terorismu podle § 312e odst. 3 trestního zákoníku nebo vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f trestního zákoníku), nebo
3. trestný čin vyzvědačství (§ 316 trestního zákoníku) a

b) jde o informaci, jejíž získání jiným způsobem by bylo neúčinné nebo podstatně ztíženo.

(4) S informací uvedenou v odstavci 3 nakládá orgán činný v trestním řízení od okamžiku předání podle její povahy obdobně jako s informací získanou podle ustanovení tohoto zákona o zadržení a otevření zásilek, jejich záměně a sledování, odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, zjišťování údajů o telekomunikačním provozu nebo sledování osob a věcí.“.

Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 5.

5. V § 158e odst. 4 větě třetí se za slovo „použit“ vkládají slova „, která nesmí být delší než šest měsíců“ a na konci textu věty čtvrté se doplňují slova „, vždy na dobu nejdéle šesti měsíců“.
6. V § 158e se na konci odstavce 6 doplňuje věta „Agent při své činnosti nesmí vzbudit u jiné osoby úmysl spáchat trestný čin a nesmí svým jednáním ovlivnit okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby.“.
7. V § 158e se za odstavec 6 vkládá nový odstavec 7, který zní:

„(7) Trestní stíhání pro trestný čin spáchaný agentem při jeho činnosti nelze zahájit a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, pokud se agent takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti uvedené v odstavci 1 nebo spáchání takové trestné činnosti předejít; to neplatí, pokud agent

a) spáchá trestný čin mučení a jiného nelidského a krutého zacházení (§ 149 trestního zákoníku), znásilnění (§ 185 trestního zákoníku), sexuálního nátlaku (§ 186 trestního zákoníku), pohlavního zneužití (§ 187 trestního zákoníku), svádění k pohlavnímu styku (§ 202 trestního zákoníku), získání kontroly nad vzdušným dopravním prostředkem, civilním plavidlem a pevnou plošinou (§ 290 trestního zákoníku), ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku a civilního plavidla (§ 291 trestního zákoníku), zavlečení vzdušného dopravního prostředku do ciziny (§ 292 trestního zákoníku), vlastizrady (§ 309 trestního zákoníku), rozvracení republiky (§ 310 trestního zákoníku), teroristického útoku (§ 311 trestního zákoníku), sabotáže (§ 314 trestního zákoníku) nebo vyzvědačství (§ 316 trestního zákoníku),

b) jedná zjevně nepřiměřeně, zejména způsobí-li takovým činem smrt, těžkou újmu na zdraví nebo jiný zvlášť závažný následek,

c) spáchání takového činu zosnoval, nebo

d) založil nebo zosnoval organizovanou zločineckou skupinu, organizovanou skupinu nebo teroristickou skupinu nebo působil jako její vedoucí činitel nebo představitel.“.

Dosavadní odstavec 7 se označuje jako odstavec 8.

8. V § 158e se doplňují odstavce 9 a 10, které znějí:

„(9) V jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo použití agenta povoleno, lze získané informace použít jako důkaz jen tehdy, je-li i v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu uvedeném v odstavci 1 nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejíchž práv a svobod bylo použitím agenta zasahováno.

(10) Při získávání poznatků o trestné činnosti agenta a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že agent spáchal trestný čin, se postupuje tak, aby nedošlo k odhalení jeho totožnosti a podoby.“.

9. V § 159b se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

„(3) Policejní orgán se souhlasem státního zástupce vrchního státního zastupitelství, evropského pověřeného žalobce nebo evropského žalobce, který podal návrh na použití agenta, dočasně odloží zahájení trestního stíhání osoby též v případě, kdy tato osoba působí jako agent.“.

Dosavadní odstavce 3 až 6 se označují jako odstavce 4 až 7.

10. V § 160 odst. 1 větě první se text „a 4“ nahrazuje textem „až 5“.

11. V § 179b odst. 6 se číslo „3“ nahrazuje číslem „4“.

12. V § 350b odst. 4 větě první se slova „žádost zcela zjevně nedůvodnou, předseda senátu na žádost odsouzeného nebo i bez takové žádosti“ nahrazují slovy „případy, kdy jako žadatel není podle tohoto zvláštního právního předpisu oprávněn setrvat na území České republiky, předseda senátu“.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o obecní policii

Čl. III

V zákoně č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění zákona č. 67/1993 Sb., zákona č. 163/1993 Sb., zákona č. 82/1995 Sb., zákona č. 153/1995 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 311/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 480/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 142/2012 Sb., zákona č. 494/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 204/2015 Sb., zákona č. 188/2016 Sb., zákona č. 65/2017 Sb., a zákona č. 183/2017 Sb. a zákona č. 248/2017 Sb., § 17 včetně nadpisu zní:

„§ 17

Odnětí věci

(1) Strážník je oprávněn vyzvat osobu k vydání věci, jestliže

- a) lze mít za to, že v řízení o přestupku může být zabráná, nebo
- b) jde o věc důležitou pro řízení o přestupku.

(2) Po předchozí marné výzvě k vydání věci podle odstavce 1 je strážník oprávněn tuto věc odejmout. Nelze odejmout věc, jejíž hodnota je v nápadném nepoměru k povaze přestupku. Vyžaduje-li to bezpečnost osob nebo majetku nebo jiný obdobný obecný zájem, věta druhá se nepoužije.

(3) O vydání věci nebo jejím odnětí sepíše strážník úřední záznam a osobě vystaví potvrzení. Vydanou nebo odňatou věc, je-li jí třeba k dalšímu řízení, strážník předá orgánu, který je příslušný rozhodnout o přestupku; jinak ji vydá osobě, o jejímž právu na věc není pochyb, popřípadě osobě, která ji vydala nebo které byla odňata.“

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky

Čl. IV

V § 16 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, ve znění zákona č. 436/2003 Sb., se slova „na žádost ministra nebo s jeho souhlasem“ zrušují.

ČÁST PÁTÁ

Změna zákona o zpravodajských službách České republiky

Čl. V

Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 290/2005 Sb., zákona č. 530/2005 Sb., zákona č. 80/2006 Sb., zákona č. 342/2006 Sb., zákona č. 250/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 218/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 357/2011 Sb., zákona č. 254/2012 Sb., zákona č. 170/2013 Sb., zákona č. 186/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 204/2015 Sb., zákona č. 219/2015 Sb., zákona č. 51/2016 Sb., zákona č. 251/2017 Sb., zákona č. 325/2017 Sb., zákona č. 35/2018 Sb., zákona č. 205/2019 Sb. a zákona č. 227/2019 Sb., se mění takto:

1. V § 8 se za odstavec 3 vkládá nový odstavec 4, který zní:

„(4) Nasvědčují-li skutečnosti zjištěné zpravodajskými službami, že byl spáchán některý z trestných činů uvedených v § 89 odst. 3 písm. a) trestního řádu, zpravodajské služby předají policejnímu orgánu informace o těchto skutečnostech, včetně pořízených záznamů a protokolů, povolení k použití zpravodajské techniky a jiných písemností, jsou-li k dispozici, které uceleným způsobem zachycují postup a zjištění zpravodajských služeb; to neplatí, jestliže by poskytnutí ohrozilo důležitý zájem sledovaný příslušnou zpravodajskou službou.“.

Dosavadní odstavce 4 a 5 se označují jako odstavce 5 a 6.

2. V § 8 odstavec 6 zní:

„(6) Podávání zpráv, předávání informací a ukládání úkolů podle odstavců 1, 2 a 5 se u Bezpečnostní informační služby uskutečňuje prostřednictvím ředitele této služby a u Úřadu pro zahraniční styky a informace a Vojenského zpravodajství prostřednictvím příslušných ministrů. Předávání informací podle odstavců 3 a 4 se uskutečňuje prostřednictvím ředitele příslušné zpravodajské služby nebo s jeho vědomím.“.

3. V § 11 odst. 3 se slova „agend orgánů veřejné moci“ nahrazují slovy „agend, orgánů veřejné moci, soukromoprávních uživatelů údajů“ a slova „a v centrálním registru řidičů^{3h)}“ se nahrazují slovy „, centrálním registru řidičů^{3h)}, v rejstřících a evidencích vedených Úřadem pro civilní letectví a v databázích vedených Řízením letového provozu České republiky¹⁰⁾“,“.

Poznámka pod čarou č. 10 zní:

„¹⁰⁾ Zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.“.

ČÁST ŠESTÁ

Změna trestního zákoníku

Čl. VI

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb., zákona č. 181/2011 Sb., zákona č. 330/2011 Sb., zákona č. 357/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 193/2012 Sb., zákona č. 360/2012 Sb., zákona č. 390/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 494/2012 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 241/2013 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 259/2013 Sb., zákona č. 141/2014 Sb., zákona č. 86/2015 Sb., zákona č. 165/2015 Sb., zákona č. 377/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 150/2016 Sb., zákona č. 163/2016 Sb., zákona č. 188/2016 Sb., zákona č. 321/2016 Sb., zákona č. 323/2016 Sb., zákona č. 455/2016 Sb., zákona č. 55/2017 Sb., zákona č. 58/2017 Sb., zákona č. 204/2017 Sb., zákona č. 287/2018 Sb. a zákona č. 111/2019 Sb., se mění takto:

1. V § 80 odst. 3 písm. b) se slova „nebo doplňková ochrana“ zrušují.

CELEX 32001L0040

CELEX 32004L0038

2. V § 80 odst. 3 písmeno c) zní:

„c) jeho důsledkem by byl nepřiměřený zásah do soukromého nebo rodinného života pachatele.“

CELEX 32001L0040

CELEX 32004L0038

3. V § 80 odst. 3 písm. f) se slovo „vážné“ nahrazuje slovem „naléhavé“.

CELEX 32001L0040

CELEX 32004L0038

4. V § 129a odst. 2 se slova „a 363 se nepoužijí“ nahrazují slovy „se nepoužije“.

5. § 312c se včetně nadpisu zrušuje.

6. § 363 se včetně nadpisu zrušuje.

ČÁST SEDMÁ

ÚČINNOST

Čl. VII

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2020.

Důvodová zpráva

I. OBECNÁ ČÁST

A) Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Návrh zákona má za cíl komplexně řešit jak neaktuální právní úpravu některých ustanovení, tak nedostatky v aplikační praxi a postupech Policie České republiky („policie“), orgánů činných v trestním řízení a zpravodajských služeb, a to v oblasti policejního i trestního práva. Společným jmenovatelem navrhovaných změn je jejich významný vliv na vnitřní pořádek a bezpečnost státu. Návrh zákona také reaguje na nutnost plnit úkoly stanovené v Auditě národní bezpečnosti či v Akčním plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015 – 2018.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o policii“), je účinný deset let, přičemž nebyl za tuto dobu nijak komplexněji novelizován. Některá jeho ustanovení se ukazují jako zastaralá a nedostatečná, zejména v postupech a oprávněních policie, které se týkají reakcí na nové či velmi rychle se rozvíjející hrozby (kyberkriminalita, ohrožení exponovaných osob, zneužívání dronů, terorismus apod.). Zároveň část oprávnění policie neodpovídá jejím současným možnostem, čímž je komplikována schopnost efektivně reagovat na nové trendy a způsoby ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti.

Navrhovaná právní úprava tak mimo jiné upravuje policejní oprávnění zaměřená na bezpilotní systémy, zabývá se také rozšířením možností, jak postupovat v případech kybernetických útoků, možnostmi policie využívat rušení provozu zařízení, sítí a služeb elektronických komunikací („rušení“) v rámci výcviku a také možnostmi rozšíření okruhu chráněných osob.

Návrh zákona reaguje na současný právní stav, kdy pro bezpečnostní a obranné složky státu (ozbrojené síly, policie a Vojenská policie) nejsou v právních předpisech dostatečně jasně a komplexně upravena práva a odpovídající povinnosti spojené s výkonem jejich služebních úkolů, zejména při zajišťování bezpečnosti osob a majetku, jakož i veřejného pořádku, a to konkrétně ve vazbě na provádění rušení, které je nedílnou součástí této jejich činnosti. Tato právní úprava obsahuje nedůvodné rozdíly v dané oblasti, a to i přes to, že její věcné zajištění je shodné pro všechny dotčené složky.

Zatímco ozbrojené síly mají právní úpravu zahrnující jak podmínky pro provádění rušení při ostrém zásahu, tak při výcviku této bezpečnostní složky, komplexně obsaženu v rámci zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů (§ 42b Rušení provozu elektronických komunikací), pro policii je problematika rušení dle § 39 zákona o policii upravena pouze v části týkající se ostrých zásahů. Jelikož policie zajišťuje ve své působnosti činnosti, které vyžadují provádění rušení, je žádoucí, aby odpovídající podmínky byly obsaženy i v rámci právní úpravy, kterou se tyto policejní složky řídí. Z hlediska právní jistoty a jednoznačnosti oprávněnosti postupů těchto policejních složek je nezbytné, aby právní předpisy jasně a nepochybnitelně určovaly podmínky, za nichž jsou tyto orgány oprávněny provádět jak samotné „ostré“ zásahy, tak zajišťovat nezbytnou přípravu na ně v podobě výcviku osob a zkoušek technických zařízení.

I v rámci výcviku bude policie vázána povinností dodržovat zásadu přiměřenosti dle § 11 zákona o policii a postupovat tak, aby v důsledku výcviku nevznikla nikomu bezdůvodná újma a ohrožení osob bylo vyloučeno. Prostředky a postupy využívané k rušení budou tedy v rámci výcviku řešeny takovým způsobem a v takové míře, aby byl dopad na běžnou veřejnost zcela minimalizován.

Přestože v praxi nebyly zaznamenány žádné rozsáhlé či zásadní stížnosti na rušení při provádění výcviku ze strany subjektů využívajících rádiové spektrum ani veřejnosti konzumující služby elektronických komunikací, má policie povinnost předem informovat Integrovaný záchranný systém a také Český telekomunikační úřad, který může v rámci svého správního rozhodování stanovit policii další podmínky.

Návrh zákona také zohledňuje nástup nové generace pachatelů trestné činnosti, která se z ulice přesunuje do virtuálního prostředí a využívá k páčání trestné činnosti moderní elektronické prostředky. Zatímco jiné formy kriminality mají vesměs klesající tendenci, trestná činnost spojená s kyberprostorem narůstá. V posledních letech se v České republice setkáváme s rostoucími počty útoků, které mají povahu kybernetického bezpečnostního incidentu definovaného zákonem č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti. V těchto případech dochází k narušení bezpečnosti informací v informačních systémech nebo narušení bezpečnosti služeb anebo bezpečnosti a integrity sítí elektronických komunikací v důsledku kybernetické bezpečnostní události. Tyto útoky se vyznačují vysokou mírou sofistikovanosti a jejich původci využívají v maximální míře anonymitu, již jim internet jako takový poskytuje. V rámci Auditů národní bezpečnosti byla relevance této hrozby pro Českou republiku vyhodnocena jako vysoká. Uvedenou problematikou se zabývá též Koncepce rozvoje schopností Policie České republiky vyšetřovat informační kriminalitu a Akční plán k Národní strategii kybernetické bezpečnosti České republiky na období let 2015 až 2020.

Policie za současné právní úpravy nedisponuje dostatečnými legislativními nástroji, kterých by bylo možné využít při odhalování původců těchto útoků, které je nutné řešit bezodkladně, v rámci vyhledávání, odhalování a dokumentování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, ani možnostmi, kterými by bylo možné pružně reagovat na aktuálně probíhající útok za účelem odvrácení hrozících či jich vzniklých škod. Velmi důležité je to, že policie musí disponovat takovými oprávněními, která jí umožní reagovat též na požadavky dalších členských států EU např. v rámci evropského systému donucovacích orgánů pro včasné varování v případě závažných přeshraničních kybernetických útoků.

Nová policejní oprávnění předpokládají, že se bude jednat o zcela výjimečné nástroje, používané striktně v souladu se zásadou přiměřenosti, pouze při kybernetických útocích nebo při ohrožení informačních systémů veřejné moci.

V posledních letech dochází k významnému rozvoji fenoménu bezpilotních systémů, tedy letadel, způsobilých létat bez pilota na palubě (dále též „BLP“). Ten je umožněn jednak značně rychlým vývojem příslušných technologií, jednak výrazně větší cenovou dostupností. Zatímco donedávna byl provoz BLP doménou vojenského sektoru a experimentálního provozu, nyní vývoj směřuje k významně masovějšímu využití v sektoru civilním, a to nejen na bázi volnočasových aktivit a využití pro vlastní potřebu, ale i na úrovni komerční a profesionální. Zároveň rozvoj provozování BLP přináší rizika jejich zneužití proti zájmům chráněným zákonem, a to zejména v oblastech přípravy trestných činů, plánování a provedení teroristických útoků, ohrožení chráněných osob, narušení letového provozu a dalších. Současná právní úprava neupravuje obecná oprávnění policie, která by jednoznačně stanovovala postupy, jakými lze na tato ohrožení reagovat. Stav, kdy jsou možné postupy

policie stanoveny nejednoznačně a řešeny na základě výkladu jiných ustanovení, má významný dopad na právní jistotu policistů i adresátů právních norem. V návaznosti na níže uvedená rizika se tak navrhuje upravit i oprávnění policie v přiměřeném rozsahu.

K rizikům BLP lze obecně uvést to, že dokáží nést užitečné zatížení od jednotek gramů až po desítky kilogramů podle typu BLP. Na trhu běžně dostupné (v cenové relaci do 40 000 Kč) BLP dokáží nést cca 1,5 kg užitečného zatížení. Současně prodávané BLP je možno vybavit širokým spektrem zařízení zneužitelných k útoku proti životu, zdraví, majetku, ale i ochraně osobnosti. Dalším rizikovým faktorem je možnost přenášet živý obraz a fotografie na velkou vzdálenost (až 2 km) v HD rozlišení. Tato technologie může posílat živý přenos a fotografie přímo na internetové servery a stránky (například YouTube atd.). S touto technologií může kdokoliv sledovat celý přenos (v minulosti bylo BLP zneužito např.: v Sýrii bojovníky tzv. Islámského státu ke koordinaci sebevražedných útoků). Existence těchto technologií dává možnost jejich zneužití při teroristických útocích, a proto je nutné recipročně k vývoji těchto prostředků mít také možnost jejich eliminace pro případ, že by byly použity proti zájmům chráněným zákonem.

Konkrétní rizika spojená s provozem BLP lze shrnout takto:

1. Pořizování záznamů a fotografií - např. při přípravě trestného činu, teroristického útoku, rozkrývání taktiky policie při zákrocích k obnově veřejného pořádku, atd.
2. Ohrožení civilních a policejních letadel – úmyslné, či neúmyslné.
3. Použití BLP jako zbraně, např.:
 - a. nosič výbušnin,
 - b. nosič střelných zbraní,
 - c. nosič chemikálií a biologického materiálu,
 - d. útok řízeným pádem stroje.
4. Doprava zbraní a dalších zakázaných věcí do uzavřených prostorů (letišť, stadióny, věznice).
5. Rizika spojená s ochranou utajovaných informací.
6. Rušení radiosignálů pomocí BLP.
7. Pád stroje.

Způsoby zamezení činnosti či eliminace BLP mohou být následující:

1. Sestřelení BLP – jedná se o krajní řešení v případě bezprostředního závažného ohrožení.
2. Zachycení BLP – zachycení BLP se provádí jiným BLP, který má pod sebou síť, nebo využitím speciálně cvičených dravců, kteří dokáží BLP zachytit.
3. Rušení - rušení konkrétního pásma prostředku BLP (komerčně prodávané výrobky pracují v předem určených frekvencích podle všeobecného oprávnění č. VO-R/10/04.2012-7 k využívání rádiových kmitočtů a k provozování zařízení krátkého dosahu vydaného Českým telekomunikačním úřadem. V případě, že prostředek bude ovládán na jiných frekvencích, bude nutno zjistit požadovanou frekvenci na rušení stroje. Ve vymezeném prostoru je

celkem technicky jednoduché vyrušit signál GPS, jelikož je slabý. BLP, který letí v automatickém režimu pomocí GPS, při ztrátě signálu, podle nastavení řídicí jednotky, zpravidla zůstane viset na místě, kde signál ztratil. U některých druhů či typů BLP může nicméně naopak dojít i k nekontrolovatelnému letu či pádu.

4. Převzetí kontroly nad BLP- nejvhodnější řešení, které minimalizuje případné škody při pádu stroje.

Současná právní úprava počítá s poskytováním tzv. policejní ochrany buď u taxativně určených osob- ústavních činitelů dle nařízení vlády ze dne 16. prosince 2008 č. 468/2008 Sb., o zajišťování bezpečnosti určených ústavních činitelů České republiky, nebo u osob, jejichž ochrana vyplývá z mezinárodních dohod. Těmto osobám je policejní ochrana poskytována automaticky a trvale po dobu výkonu funkce, resp. po dobu pobytu na území České republiky.

Dalšími formami policejní ochrany je tzv. krátkodobá ochrana dle § 50 zákona o policii a institut zvláštní ochrany svědka dle zákona č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ochraně svědka“). Krátkodobou ochranu poskytuje policie v odůvodněných případech osobě, které zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí, zvláštní ochrana svědka pak ze své podstaty dopadá pouze na okruh osob spjatých s konkrétním trestním řízením.

Současná právní úprava nezná ustanovení, které by explicitně umožňovalo využívat oprávnění k zajištění bezpečnosti osoby, která nesplňuje výše uvedené podmínky, zejména pak podmínky udělení krátkodobé ochrany, kdy musí vždy existovat odůvodněná a zřejmá (zjevná) hrozba újmy na zdraví nebo jiného vážného nebezpečí. Z praktických poznatků policie při výkonu policejní ochrany vyplývá, že existuje reálná potřeba zajišťovat bezpečnost také těm osobám, u kterých nejsou v dané chvíli informace o zjevném či bezprostředně hrozícím nebezpečí, avšak potřeba jejich ochrany vyplývá buď z jejich faktického postavení, nebo z toho, že případná újma způsobená takové osobě na našem území by mohla mít mimořádně negativní dopad na zájmy či bezpečnostní postavení České republiky. Míra rizika ohrožení takové osoby je totiž odvislá od celé škály poměrně neurčitých faktorů- bezpečnostní situace ve vztahu k osobě v místě původu, vnitropolitická situace v místě původu, rizika spojená s osobou jako představitelem určité ideje, myšlenkového směru, vyhraněných postojů, dříve zastávané vládní nebo obdobné funkce apod., jejichž relevance se může v krátkém čase poměrně rychle vyvíjet.

Z praxe lze konkrétně zmínit například:

- rodinní příslušníci chráněných ústavních činitelů,
- ústavní činitele cizích států, na které nedopadají mezinárodní úmluvy (zejména vyhláška č. 131/1978 Sb), na které je však s ohledem na vykonávanou funkci a politický systém jejich státu nezbytné pohlížet jako na osoby na obdobné úrovni jako na ústavní činitele, které zastupují (např. viceprezident USA, generální tajemník KS Číny),
- bývalí vysocí ústavní činitelé cizích států (např. bývalí ministři zahraničních věcí USA), kteří po skončení funkce neodpovídají definici podle mezinárodních úmluv,
- osoby bez faktické ústavní či obdobné funkce, ale s významným mezinárodním kreditem (Jeho svatost dalajláma),

- rodinní příslušníci chráněných osob (v případě, že navštíví ČR samostatně, nikoliv jako doprovod chráněné osoby – např. členové významných královských rodin),
- komisaři Rady EU, pokud se na ně nevztahují výše uvedené mezinárodní úmluvy,
- ředitelé zpravodajských služeb, pokud v zemi původu požívají ochrany;

S ohledem na skutečnost, že není možné stanovit taxativní výčet takových osob, navrhuje se zmocnit osobu, která bude odpovědná za odborné posouzení rizik i za politické rozhodnutí o poskytnutí ochrany. S ohledem na požadavek odbornosti a politického hlediska rozhodování, je v návrhu zmocněnou osobou ministr vnitra. Podobným oprávněním disponuje ve vztahu k Vojenské policii ministr obrany.

Obdobně jako u jiných obdobných institutů policejní ochrany platí, že na poskytnutí tohoto druhu ochrany není právní nárok. Tato ochrana nebude na rozdíl od ochrany osob vymezených v § 49 odst. 1 zákona o policii mít automatický a trvalý charakter. O konkrétní formě a způsobu poskytování ochrany bude rozhodováno v úzké koordinaci s policií jako subjektem, který je za zajištění bezpečnosti odpovědný.

Stávající znění institutu vykazání v zákoně o policii nezohledňuje závěry Akčního plánu prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2015 – 2018 a jako neodpovídající praxi se ukazuje též stanovení okamžiku začátku samotného vykazání, které se nyní odvíjí od vstupu policisty do společného obydlí.

Oblast zabývající se drogovou problematikou nereflektuje judikaturní vývoj například ve vztahu k lékům s obsahem pseudoefedrinu, kdy léky s obsahem pseudoefedrinu nelze paušálně označit jako prekursor, ale bez dalších skutkových zjištění, jako "jiný předmět určený k výrobě drog".

Podle současné právní úpravy nelze v trestním řízení použít informace získané zpravodajskými službami jako důkaz. Informace získané zpravodajskými službami mají pro trestní řízení pouze ten význam, že zpravodajské služby v obecné rovině upozorní orgány činné v trestním řízení na možnost páchaní trestné činnosti určitými osobami, na základě čehož tyto orgány mohou zahájit trestní řízení a v rámci objasňování a prověřování skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, opatřit vlastní důkazy postupem dle zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“). Pokud zůstane zachován stávající stav, nebude možné žádné zpravodajské informace využít jako důkaz v trestním řízení, a to ani v případě, že budou obsahovat poznatky o závažné trestné činnosti představující vysoké bezpečnostní riziko. Takový stav jistě nelze považovat za uspokojivý zejména v dnešní době, kdy bezpečnostní hrozby (spojené především s terorismem) sílí a jiné státy na ně reagují přijímáním zvláštních zákonných úprav. Cílem navržené právní úpravy proto je stanovit, v jakých případech lze v trestním řízení důkazně využít informace získané zpravodajskými službami.

Jednou z podmínek využitelnosti informací zpravodajských služeb jako důkazu v trestním řízení je skutečnost, že tyto informace byly získány za podmínek stanovených v příslušných zákonech upravujících činnost jednotlivých zpravodajských služeb. Jmenovitě jde o zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o BIS“) a zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o VZ“). Již z těchto právních předpisů vyplývají některé

významné garance vážící se k případům použití zpravodajské techniky, jakožto jednoho z druhů zpravodajských prostředků, a sice:

1. použití zpravodajské techniky vyžaduje předchozí písemné povolení předsedy senátu vrchního soudu;
2. zpravodajskou techniku lze použít, pouze pokud by odhalování nebo dokumentování činností, pro něž má být použita, bylo jiným způsobem neúčinné nebo podstatně ztížené nebo v daném případě nemožné;
3. použití zpravodajské techniky nesmí překročit rozsah povolení soudce a nesmí zasahovat do práv a svobod občanů nad nezbytně nutnou míru;
4. žádost o povolení k použití zpravodajské techniky musí obsahovat mimo jiné konkrétní důvody pro použití zpravodajské techniky včetně odůvodnění podmínky podle bodu 2;
5. rozhodnutí o povolení použití zpravodajské techniky musí obsahovat druh zpravodajské techniky, která může být použita, dobu trvání jejího použití, základní identifikační údaje o osobě, vůči které má být zpravodajská technika použita, pokud jsou tyto údaje známy, číslo telefonní nebo jiné obdobné stanice, pokud z ní má být prováděn odposlech, popřípadě záznam, a je-li známo, i místo použití zpravodajské techniky, a musí být dostatečně odůvodněno;
6. použití zpravodajské techniky lze povolit jen na nezbytně nutnou dobu, nejdéle však na dobu tří měsíců, tuto dobu lze na základě nové žádosti prodloužit;
7. soudce je oprávněn požadovat od zpravodajské služby informace potřebné k posouzení, zda důvody pro používání zpravodajské techniky trvají; zjistí-li soudce, že důvody používání zpravodajské techniky pominuly, povolení k jejímu použití odejme;
8. zpravodajská služba je povinna zajistit ochranu veškerých údajů o fyzických a právnických osobách, které vede ve své evidenci, před vyzrazením, zneužitím, poškozením, ztrátou a odcizením.

Dokud činnost Úřadu pro zahraniční styky a informace nebude upravena podrobně tak, jako je tomu u Bezpečnostní informační služby a Vojenského zpravodajství a nebudou upraveny obdobné záruky i ve vztahu k získávání informací touto službou, nebude možné v trestním řízení důkazně využít informace, které Úřad pro zahraniční styky a informace předá orgánům činným v trestním řízení.

Poskytnutí informací zpravodajských služeb bude omezeno jen na vybrané informace získané s použitím zpravodajské techniky podléhající soudnímu povolení. Návrh počítá s tím, že půjde skutečně o zcela výjimečné situace. Tomu odpovídá mimo jiné i to, že tyto informace bude možné využít jen, pokud půjde o zvlášť závažné zločiny, tedy o úmyslné trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nejméně deset let. Půjde též pouze o zvlášť závažné zločiny uvedené v hlavě deváté a hlavě třinácté zvláštní části trestního zákoníku, tedy o trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci, trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy, trestný čin vyvědačství a také ty zvlášť závažné zločiny, jejichž skutková podstata souvisí s

terorismem. Další garance jsou podrobněji uvedeny ve zvláštní části této důvodové zprávy u jednotlivých předmětných ustanovení.

Použitelnost informací zpravodajských služeb bude dále omezena jen na případy, kdy tyto informace obsahují významné skutečnosti pro trestní řízení, jejichž zjištění jiným způsobem v takovém řízení by bylo neúčinné nebo podstatně ztížené. Typicky půjde o informace získané odposlechy za určitých jedinečných okolností, které se již nemusí opakovat; zachytit a učinit tyto informace procesně využitelnými pak půjde jen touto cestou.

Zůstane zachován princip, kdy si zpravodajská služba zváží, zda informace pro účely trestního řízení předá, nebo zda upřednostní ochranu zpravodajské informace (tzv. výhrada důležitého zájmu).

Zákon bude zakotvovat pravidlo, že se zpravodajskou informací předanou pro účely trestního řízení se bude od okamžiku jejího předání nakládat obdobně jako s informací získanou postupem dle trestního řádu. Tento mechanismus zaručující stejný zákonný režim bez ohledu na původ informace bude vycházet z věcně srovnatelných institutů upravených v trestním řádu, včetně nepřipustnosti použití informace jako důkazu a povinnosti jejího zničení, je-li obsahem záznamu komunikace obviněného s obhájcem, povinnosti zpětného informování odposlouchávané osoby či přezkumu zákonnosti Nejvyšším soudem.

V současné době je použití agenta v rámci trestního řízení upraveno v § 158e trestního řádu a jeho beztrestnost v § 312c a § 363 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“). Hlavním nedostatkem současné úpravy je její roztržitost, neboť trestní zákoník rozlišuje mezi agentem nasazeným do organizované zločinecké skupiny a organizované skupiny na straně jedné a agentem, který je nasazen do teroristické skupiny na straně druhé, přičemž beztrestnost agenta je přísně vázána na příslušnost k jedné z vyjmenovaných skupin - agentovi, který se neúčastní činnosti organizované, organizované zločinecké nebo teroristické skupiny, nesvědčí speciální důvod beztrestnosti, třebaže i on je v praxi konfrontován s potřebou, má-li působit v rámci kriminálního podsvětí a odhalit trestnou činnost, jejího pachatele a zajistit potřebné důkazy, podílet se na „prostředím podmíněných trestných činech“. Dalším problémem praxe je nedostatečný výčet trestných činů, pro které není agent (za splnění zákonných podmínek) trestně odpovědný.

Hmotněprávní úprava trestu vyhoštění je obsažena v § 80 trestního zákoníku, pro mladistvé pachatele jsou pak odchylky stanoveny v § 26 odst. 5 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Podle zákonné dikce § 80 odst. 1 trestního zákoníku lze uložit trest vyhoštění tehdy, není-li pachatel občanem České republiky a vyžaduje-li uložení trestu vyhoštění bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem. V § 80 odst. 3 trestního zákoníku jsou pak taxativně upraveny důvody, pro které trest vyhoštění nelze uložit. Existence tzv. negativních podmínek pro uložení trestu vyhoštění vymezených ve třetím odstavci brání uložení trestu vyhoštění, přičemž postačí zjištění jen jediné (kterékoli) z nich. Stran zjišťování těchto okolností v trestním řízení (stejně jako ve vztahu k ostatním skutečnostem důležitým pro rozhodnutí) platí zásada oficiality (§ 2 odst. 4 trestního řádu), zásada vyhledávací a zjištění skutkového stavu bez důvodných pochybností (§ 2 odst. 5 trestního řádu) a zásada volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 trestního řádu), přičemž tyto okolnosti jsou předmětem dokazování v rámci podstatných okolností k posouzení osobních poměrů pachatele [§ 89 odst. 1 písm. d) trestního řádu]. Soud k existenci těchto negativních podmínek přihlíží z úřední povinnosti a nemá zde možnost volné úvahy, s výjimkou vyhodnocení „vážných důvodů ohrožení

bezpečnosti státu nebo veřejného pořádku“ uvedených v § 80 odst. 3 písm. e) trestního zákoníku, „vážných důvodů ohrožení bezpečnosti státu“ uvedených v § 80 odst. 3 písm. f) trestního zákoníku, případně vyhodnocení „nejlepšího zájmu dítěte“ podle § 80 odst. 3 písm. g) trestního zákoníku. Při uložení trestu vyhoštění musí být vykládány podmínky v § 80 odst. 1 a 3 v souhrnu (vedle nenaplnění ani jedné z negativních podmínek musí být vždy splněna podmínka, že se nejedná o občana České republiky a že vyhoštění vyžadují výše zmíněné zájmy bezpečnosti lidí, majetku či jiný obecný zájem).

V § 80 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku jsou zohledněny osobní, pracovní, rodinné a sociální vazby pachatele na území České republiky, které by byly uloženým trestem vyhoštění tak vážně narušeny, že to nemůže být odůvodněno ani požadavkem na ochranu bezpečnosti lidí nebo majetku nebo jiným obecným zájmem. Uplatnění této výjimky vyžaduje kumulativní splnění všech tří v ustanovení uvedených podmínek, tj. trvalého pobytu na území České republiky, existenci pracovního a sociálního zázemí a skutečnost, že vyhoštění by bylo v rozporu se zájmem na spojování rodin.

První ze tří kumulativních podmínek spočívá v povolení trvalého pobytu cizinci dle § 65 a násl. zákona pobytu cizinců. Tento zákon v příslušných ustanoveních upravuje podmínky pro vydání povolení k trvalému pobytu cizinci, řízení o žádosti o vydání povolení k trvalému pobytu, důvody pro nevydání, zánik platnosti či zrušení platnosti povolení k trvalému pobytu aj. Další podmínkou je pracovní a sociální zázemí, přičemž dostatečné pracovní zázemí může mít pachatel vytvořeno jak na základě pracovního vztahu k zaměstnavateli, který sídlí na území České republiky, nebo zde má pracoviště, ale rovněž na základě vlastní podnikatelské aktivity, ať již jako fyzická osoba podnikající, nebo jako společník obchodní společnosti. Sociálním zázemím se rozumí především existence určitých společensky užitečných vztahů pachatele ke svému okolí, jeho začlenění do zdejšího kulturního a sociálního prostředí, a to i mimo rámec vztahů pracovních a rodinných, které jsou samostatným hlediskem. Podmínka pracovního a sociálního zázemí je naplněna též tehdy, pokud pachatel z objektivních důvodů (zdravotních, věkových apod.) nemůže vykonávat práci, ale má jiný zdroj příjmu, například ve formě starobního či invalidního důchodu. Třetí z těchto kumulativních podmínek je skutečnost, že by uložení tohoto trestu bylo v rozporu se zájmem na spojování rodin; v této podmínce je zdůrazněna ochrana rodiny a rodinného života. Předpokládá se zde existence takových rodinných vztahů pachatele, které vyžadují pobyt na území České republiky, přičemž důvodem bude zejména trvalé bydliště nebo jiný dlouhodobý pobyt nejbližších příbuzných pachatele na zdejším území (manžela, dětí, rodičů, partnera atd.). Při rozhodování o pracovním a sociálním zázemí a zájmu na spojování rodin je nutné vždy posoudit, zda se jedná o vazby funkční a skutečně fungující, nikoli o vazby pouze formální (typicky např. účelová manželství), která slouží jen k obcházení zákona.

Ustanovení § 80 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku chrání zejména pachatele, který není občanem Evropské unie, neboť v jejich případech se uplatní primárně ochrana před uložením trestu vyhoštění na základě okolností uvedených pod písmeny e) až g). Ustanovení § 80 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku se nicméně může aplikovat i v případě těchto osob, nebudou-li podmínky uvedené pod písmeny e) až g) naplňovat.

Podle ustanovení § 80 odst. 3 písm. f) trestního zákoníku, jakožto další z tzv. negativních podmínek uložení trestu vyhoštění, nelze tento trest uložit, pokud je pachatel občan Evropské unie a v posledních deseti letech nepřetržitě pobývá na území České republiky, ledaže soud shledá vážné důvody ohrožení bezpečnosti státu. Občanem Evropské unie, je každá osoba, která je státním občanem kteréhokoli z členských států Evropské unie.

Podmínka nepřetržitého pobytu na území České republiky se zkoumá na základě přechodného nebo trvalého pobytu; tato podmínka je zachována i tehdy, nepřesáhla-li nepřítomnost pachatele na území České republiky během roku šest měsíců, resp. přesáhla-li tuto dobu z důvodu plnění povinné vojenské služby, či pokud jedna nepřítomnost nebude delší než dvanáct po sobě jdoucích měsíců, a to ze závažných důvodů, zejména jde-li o těhotenství a narození dítěte, závažné onemocnění, studium nebo odborné školení, anebo pracovní vyslání do zahraničí (§ 87g odst. 7 zákona o pobytu cizinců).

Z dikce ustanovení § 80 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku vyplývá, že existence trvalého pobytu je jedním ze tří kritérií, která musí být (spolu s faktickou existencí pracovního a sociálního zázemí a zájmem na spojování rodin) kumulativně naplněná, aby nebylo možné cizinci trest vyhoštění uložit. Požadavek trvalého pobytu je však v rozporu jak s judikaturou ESLP, tak se sekundárním právem Evropské unie, když pro tyto není (ne)existence trvalého pobytu, jakožto administrativního údaje, nikterak relevantní pro posouzení, zda je možné trest vyhoštění uložit či nikoli.

Jak judikatura ESLP vycházející z čl. 8 Úmluvy, tak sekundární právo Evropské unie obecně zmiňují určitá pomocná kritéria pro zvážení, zda je vyhoštění opatřením nezbytným v demokratické společnosti a proporčním ke sledovanému cíli (bezpečnost lidí, majetku nebo jiný obecný zájem). Jedním z těchto kritérií je i délka pobytu pachatele na území v zemi, z níž má být vyhoštěn. Tuto podmínku je však třeba vykládat materiálně, nikoli v závislosti na formálním pobytovém režimu uděleném dle právních předpisů té které země. Kritérium délky pobytu pachatele na území v zemi, z níž má být vyhoštěn, musí být chápáno tak, že s rostoucí délkou faktického pobytu cizince v hostitelském státě lze předpokládat i rostoucí míru jeho integrace; s tím by měla stoupat i úroveň ochrany osob před jejich vyhoštěním. Je zřejmé, že úroveň ochrany např. u turisty je odlišná od úrovně ochrany osob, kteří na území hostitelského členského státu pobývají již mnoho let, bez ohledu na to, zda jsou tyto osoby držiteli rozhodnutí státu o udělení povolení k trvalému pobytu či nikoli.

Pokud zůstane zachován stávající stav, bude přetrvávat dosavadní nesoulad české právní úpravy požadující zkoumání (ne)existence formálního pobytového režimu pro zjištění, zda trest vyhoštění uložit či nikoli, s požadavky judikatury ESLP a sekundárního práva Evropské unie.

S ohledem na judikaturu ESLP a požadavky Evropské unie se dále jeví jako vhodné upravit rovněž § 80 odst. 3 písm. f) trestního zákoníku, aby bylo rozlišováno mezi intenzitou důvodů, pro které lze vyhostit občana Evropské unie nebo jeho rodinného příslušníka, který má povolen trvalý pobyt na území České republiky, od důvodů, pro které lze vyhostit občany Evropské unie s desetiletým pobytem na území České republiky. Aby bylo možné osobu vyhostit, musí být dle práva Evropské unie důvody ve druhém případě intenzivnější, než je tomu v případě prvním. Tento rozdíl ale česká právní úprava nezohledňuje.

Změna trestního řádu

Co se týče procesní úpravy výkonu trestu vyhoštění, navrhována je změna úpravy § 350b trestního řádu.

Jde o úpravu okruhu výjimek, kdy lze rozhodnout, že se trest vyhoštění neodloží a vykoná se, přestože odsouzený k trestu vyhoštění požádal o udělení mezinárodní ochrany. Současné znění trestního řádu umožňuje předsedovi senátu rozhodnout tak, že žádost odsouzeného o udělení mezinárodní ochrany je zcela zjevně bezdůvodná, a proto není důvodu trest vyhoštění odkládat, bez ohledu na probíhající řízení o udělení mezinárodní ochrany dle

zákonu o azylu. Zákon o azylu rovněž umožňuje určité výjimky z pravidla, podle kterých má žadatel právo po dobu, po kterou je žadatelem o udělení mezinárodní ochrany, setrvat na území České republiky. Tyto výjimky vycházejí ze sekundárního práva Evropské unie; dle stávající úpravy se jedná o podání tzv. další opakované žádosti a o situaci, kdy je žadatel předán mezinárodnímu trestnímu soudu, mezinárodnímu trestnímu tribunálu, popřípadě obdobnému mezinárodnímu soudnímu orgánu. Je tak zřejmé, že okruh výjimek dle trestního řádu neodpovídá výjimkám uvedeným v zákoně o azylu, byť jde o úpravy, které spolu nerozlučně souvisí.

Současná právní úprava tak může vzbuzovat určité pochybnosti ohledně možnosti realizace trestu vyhoštění, neboť pokud předseda senátu vyhodnotí, že se jedná o zcela zjevně nedůvodnou žádost, a výkon trestu vyhoštění neodloží, nemusí jít zároveň o naplnění jedné z výjimek dle zákona o azylu. Odsouzený by tak měl být dle trestního řádu vyhoštěn, ačkoli podle zákona o azylu má právo setrvat na území České republiky po celou dobu řízení o udělení mezinárodní ochrany, které může navíc dopadnout i v jeho prospěch, tedy, že mu mezinárodní ochrana udělena bude. Takový postup nelze považovat za správný.

B) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky, mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie a judikaturou Evropského soudu pro lidská práva

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, a s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie a judikaturou Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“).

Návrh je v části týkající se právního zastoupení osob omezených na osobní svobodě policií plně v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2013/48/EU ze dne 22. října 2013 o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkácího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody a směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení. Navrhovaná změna je toliko formální, zpřesňuje ustanovení v reakci na novou právní úpravu poskytování bezplatné právní pomoci.

Explicitní uvedení toho, že v rámci institutu vykázání se za ohroženou osobu považuje nezletilé dítě, a to za předpokladu, že obývá společné obydlí, koresponduje s požadavkem na zajištění kroků nezbytných k zajištění ochrany dětí, které nahlásí, že dochází ke zneužívání v rámci jejich rodiny, jak požaduje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV.

Právní úprava krátkodobé ochrany osob je ryze legislativně technického rázu a nijak nezasahuje do závazků plynoucích ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV.

V části týkající se výmazu osobních údajů získaných policií je doba uchování logů a informací o předáních do třetích zemí stanovena na 3 roky, což je v souladu s obecnou lhostou přezkumu potřebnosti i s obecnými požadavky dozorového úřadu na účinnost provádění kontrol, toto obecné pravidlo je doplněno o možnost odchylky v případech, kdy to předpisy EU o policejní spolupráci vyžadují. Uvedený postup koresponduje s Rozhodnutím Rady 2008/615/SVV ze dne 23. června 2008 o posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti.

Navržená úprava se v několika oblastech týká zejména článků 7 a 10 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) zaručujících právo na ochranu soukromí (blíže viz část E).

U použití informace získané zpravodajskými službami jako důkaz také článku 13 Listiny zaručujícího ochranu listovního tajemství, tajemství jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem a tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.

Práve na ochranu soukromí a zásahy orgánů veřejné moci do tohoto práva se zabývá i řada rozhodnutí Ústavního soudu [např. rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 3038/07 (v podrobnostech viz níže); rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10 – k omezení osobní integrity a soukromí osob (tj. k prolomení respektu k nim) tak ze strany veřejné moci může dojít jen zcela výjimečně, je-li to v demokratické společnosti nezbytné, nelze-li účelu sledovaného veřejným zájmem dosáhnout jinak a je-li to akceptovatelné z pohledu zákonné existence a dodržení účinných a konkrétních záruk proti libovůli; rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14 – jestliže ústavní pořádek České republiky připouští průlom do ochrany práva na respektování soukromého a rodinného života, děje se tak toliko a výlučně v zájmu ochrany demokratické společnosti jako takové, případně v zájmu ústavně zaručených základních práv a svobod jiných (srov. článek 8 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), čl. 7 Listiny, čl. 12 odst. 3 a čl. 13 Listiny); sem spadá i nezbytnost daná obecným zájmem na ochraně společnosti před trestnými činy a dále tím, aby takové činy byly zjištěny a potrestány (§ 1 trestního řádu). Komunikační svobodou se podle judikatury Ústavního soudu rozumí projev realizace soukromého života, jako součást soukromí. Kromě ochrany obsahu předávaných zpráv a informací se chrání skrze komunikační svobodu i vnější okolnosti, za nichž se komunikace uskutečňuje – místo, čas, druh a způsob komunikace; rozhodnutí Ústavního soudu, ze dne 18. 12. 2006, sp. zn. I. ÚS 321/06 – právo na ochranu soukromého života nezadatelným lidským právem, které bezpochyby zahrnuje mimo jiné právo fyzické osoby rozhodnout podle vlastního uvážení, zda, popř. v jakém rozsahu a jakým způsobem mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny jiným. K omezení takového práva lze přikročit za účelem ochrany základních práv jiných osob, anebo za účelem ochrany veřejného zájmu, který je v podobě principu či hodnoty obsažen v ústavním pořádku.].

K problematice využitelnosti zpravodajských informací v trestním řízení se vyjadřuje nález Ústavního soudu ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 3038/07, v němž Ústavní soud jednoznačně vyjádřil názor, že konkrétní důkazy získané zpravodajskými službami mimo režim trestního řádu nemohou sloužit jako důkaz v trestním řízení. Ústavní soud takto judikoval navzdory existující obecné klauzuli § 89 odst. 2 trestního řádu, dle níž může za důkaz „sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, zejména výpovědi obviněného a svědků, znalecké posudky, věci a listiny důležité pro trestní řízení a ohledání. Každá ze stran může důkaz vyhledat, předložit nebo jeho provedení navrhnout. Skutečnost, že důkaz nevyhledal nebo nevyžádal orgán činný v trestním řízení, není důvodem k odmítnutí

takového důkazu.“ Ústavní soud však v citovaném nálezu použití informací získaných zpravodajskými službami způsobem zasahujícím do základních práv a svobod (především odposlechů, o které v posuzovaném případě šlo) jako důkazu v trestním řízení nevykládá absolutně, ale činí tak pouze s ohledem na tehdejší právní úpravu, přičemž pro případné změny takové úpravy stanoví (byť nepřímou) určité směrnice. V nálezu je v tomto ohledu kladen důraz na určité „garanční kvality, které vyžaduje trestní řád“ pro provádění odposlechů, a jichž dle v nálezu posuzované právní úpravy odposlechy provedené zpravodajskými službami podle příslušných zákonů nedosahují. Ústavní soud uvedené závěry dále opírá mimo jiné o to, že v projednávané věci Česká republika nečelila bezprostřední hrozbě, kvůli níž by snad bylo nutné široce prolomit ústavní garanci základních práv za účelem ochrany jiných statků. Ústavně aprobovatelný účel trestního řízení přitom nemůže být dle Ústavního soudu oporou pro zákonem nepředvídaný způsob získávání, shromažďování a nakládání s informacemi.

K nepoužitelnosti odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu pořízených dle jiných právních předpisů než dle trestního řádu v trestním řízení se však již předtím přiklonila i judikatura obecných soudů (např. publikovaný rozsudek Vrchního soudu v Praze z 8. 6. 2000, sp. zn. 2 To 73/2000).

Také Nejvyšší soud se k otázce použitelnosti důkazů získaných jiným způsobem než na základě úkonů trestního řízení, vyjadřuje v několika rozhodnutích, když zastává poněkud odlišný názor, než je prezentován ve výše uvedených rozhodnutích. Např. v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2007, sp. zn. 11 Tz 129/2006, se uvádí: „V trestní věci, v níž by jinak byly splněny všechny formální vnitrostátní předpoklady pro nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 tr. řádu, není vyloučeno použití v České republice k důkazu záznamu telekomunikačního provozu, který byl opatřen v cizině. Použitelnost takového záznamu je však nutno posuzovat též z hlediska, zda byl odposlech a záznam telekomunikačního provozu podložen dostatečně důležitým zájmem, který věcně odůvodňuje tento zásah do práva na soukromí, a zda i v cizině k němu došlo způsobem srovnatelným se zákonnými podmínkami stanovenými českou právní úpravou.“ Dále lze zmínit rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2016, sp. zn. 5 Tz 29/2016, jehož právní věta zní: „Jestliže celní orgán v souladu s ustanoveními § 29 až § 30a zákona č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví, ve znění pozdějších předpisů účinném do 31. 12. 2012, a § 23 odst. 6 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, při provádění kontroly na podnět poškozeného ověřuje pravdivost skutečností uváděných žadatelem v žádosti o provedení dozoru nad dodržováním povinností stanovených v § 5 odst. 2 zákona o ochraně spotřebitele, jsou výsledky kontroly použitelné jako důkazní prostředky nejen ve správním řízení, ale i v případném trestním řízení (srov. příměření č. 34/2014 Sb. rozh. tr.). Takový postup nelze považovat za nepřijatelné obcházení podmínek pro provedení prohlídky jiných prostor a pozemků podle § 82 odst. 2 a § 83a tr. ř., zvláště pokud celní orgán nemá před provedením kontroly žádné vlastní poznatky o spáchání trestné činnosti a ani žádné jiné náležitě ověřené skutečnosti nenasvědčující odůvodněnému podezření, že v kontrolované provozovně je páchána trestná činnost.“ Zmínit lze i nedávné rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 8. 2017, sp. zn. 6 To 62/2017, podle kterého: „V případě, že Policie ČR preventivně instaluje za účelem předcházení nebo odstranění ohrožení veřejného pořádku (§ 76 zákona o policii) na místě veřejnosti přístupném průmyslovou kameru, pak nic nebrání použití touto kamerou pořízeného obrazového záznamu jako důkazu proti pachateli trestného činu, jehož průběh byl tímto způsobem zaznamenán. Takový obrazový záznam by byl naopak jako důkaz nepoužitelný v situaci, pokud by se instalací kamery sledovalo obcházení ustanovení trestního řádu o

operativně pátracích prostředcích a podmínkách jejich použití, popř. o sledování osob a věcí (§ 158b, § 158d tr.ř. v návaznosti na § 158 odst. 3 tr.ř.).“

Zásahy způsobené použitím operativně pátrací techniky, tedy kontrolou zásilek, odposlechy, monitorováním elektronické komunikace, používání prostorových nahrávacích zařízení apod. spadají do působnosti článku 8 Úmluvy, kterým je chráněno právo na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Použití důkazů získaných v rozporu s článkem 8 Úmluvy v trestním řízení hodnotí ESLP ve světle práva na spravedlivý proces zakotveného v článku 6 Úmluvy.

Z článku 8 Úmluvy vyplývá řada požadavků na vnitrostátní úpravu odposlechů, kterým by měla tato úprava dostát. Požadavky ve vztahu k tajnému sledování (odposlechům) jsou v judikatuře ESLP podrobně rozebrány (viz např. Aalmoes a ostatní proti Nizozemsku, č. 16269/02, rozhodnutí ze dne 25. listopadu 2004, Amann proti Švýcarsku, č. 27798/95, rozsudek velkého senátu ze dne 16. února 2000, Association for European Integration and Human Rights a Ekimdzhiev proti Bulharsku, č. 62540/00, rozsudek ze dne 28. června 2007, Bykov proti Rusku, č. 4378/02, rozsudek ze dne 10. března 2009, Coban proti Španělsku, č. 17060/02, rozhodnutí ze dne 25. září 2006, Dragojević proti Chorvatsku, č. 68955/11, rozsudek ze dne 15. ledna 2015, Dumitru Popescu proti Rumunsku (č. 2), č. 71525/01, rozsudek ze dne 26. 4. 2007, Huvig proti Francii, č. 11105/84, rozsudek ze dne 24. dubna 1990, Iordachi a ostatní proti Moldavsku, č. 25198/02, rozsudek ze dne 10. února 2009, Kennedy proti Spojenému království, č. 26839/05, rozsudek ze dne 18. května 2010, Khan proti Spojenému království, č. 35394/97, rozsudek ze dne 12. května 2000, Klass a ostatní proti Německu, č. 5029/71, rozsudek pléna ze dne 6. září 1978, Kruslin proti Francii, č. 11801/85, rozsudek ze dne 24. dubna 1990, Lambert proti Francii, č. 23618/94, rozsudek ze dne 24. srpna 1998, Malone proti Spojenému království, č. 8691/79, rozsudek ze dne 2. srpna 1984, Niemietz proti Německu, č. 13710/88, rozsudek ze dne 16. 12. 1992, Prado Bugallo proti Španělsku, č. 58496/00, rozsudek ze dne 18. února 2003, Savovi proti Bulharsku, č. 7222/05, rozsudek ze dne 21. listopadu 2012, Valenzuela Contreras proti Španělsku, č. 27671/95, rozsudek ze dne 30. července 1998, Weber a Saravia proti Německu, č. 54934/00, rozhodnutí ze dne 29. června 2006, Zakharov proti Rusku č. 47143/06, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2015).

V rámci této judikatury ESLP vymezil základní podmínky zásahu do práva na respektování soukromého života. Takový zásah musí být proveden v souladu se zákonem na základě jasné a předvídatelné právní úpravy (podmínka legality), musí sledovat jeden nebo více legitimních cílů vymezených v čl. 8 odst. 2 Úmluvy (podmínka legitimacy) a musí být v demokratické společnosti nezbytný (podmínka proporcionality).

Z podmínky legality vyplývají požadavky na existenci vnitrostátní právní normy, která použití operativně pátrací techniky upravuje, a na její kvalitu. Vnitrostátní právo musí v první řadě pro zásah do soukromí poskytovat zákonný základ. Z judikatury ESLP vyplývají požadavky na veřejnou dostupnost (Kruslin proti Francii, č. 11801/85, rozsudek ze dne 24. dubna 1990, § 27), právní závaznost (Klass a ostatní proti Německu, č. 5029/71, rozsudek ze dne 6. září 1978, § 47) a předvídatelnost vnitrostátní normy, ta tudíž musí být jasná a přesná, aby dotčeným osobám poskytla odpovídající údaje o okolnostech a podmínkách, za jakých jsou vnitrostátní orgány oprávněny uchýlit se k utajovaným opatřením. Za účelem

předcházení svévolných zásahů do soukromí osob musí zákon rovněž vymežit rozsah pravomoci kompetentního orgánu a způsob, jakým má být tato pravomoc vykonávána s dostatečnou přesností (Malone proti Spojenému království, č. 8691/79, rozsudek ze dne 2. srpna 1984, § 79).

Záruky, které ESLP zkoumá (shrnuté v rozhodnutí Zakharov proti Rusku č. 47143/06, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2015), jsou zejména tyto:

- okruh případů umožňujících sledování (upřesnění povahy trestných činů, vymezení okruhu osob, vůči nimž může být toto sledování nařízeno),
- prostředky, které lze použít,
- omezení doby sledování,
- proces povolení, užití, vyhodnocování a skladování získaných údajů,
- bezpečnostní opatření při nakládání s údaji,
- průběžná kontrola,
- možnost domáhat se přezkumu zákonnosti nařízení a provádění sledování a s tím bezprostředně související poskytování informací o uskutečněném sledování.

Podmínka legitimního cíle nepředstavuje zásadní obtíže, neboť zájem na ochraně pořádku a předcházení zločinnosti je dostatečně široký na to, aby pokryl jednání za účelem získávání důkazů (Malone proti Spojenému království, cit výše, § 81).

Zkoumání proporcionality zásahu se v této specifické oblasti překrývá se zkoumáním legality, v některých věcech ESLP dokonce otázku legality a proporcionality posuzuje společně (Kennedy proti Spojenému království, č. 26839/05, rozsudek ze dne 18. května 2010, § 155). ESLP tak při analýze proporcionality především vyžaduje, aby existovaly dostatečné záruky proti zneužití tajného sledování (Weber a Saravia proti Německu, č. 54934/00, rozhodnutí ze dne 29. června 2006, § 137).

Za předpokladu, že odposlechy, resp. jiná operativně pátrací technika, byla pořízena v souladu s článkem 8 Úmluvy, ESLP již jejich použití nezkoumá ve světle práva na spravedlivý proces zakotvený v článku 6 Úmluvy, neboť použití odposlechů, které byly pořízeny v souladu s právem na respektování soukromého života jako důkazu v trestním řízení, nemůže být samo o sobě na újmu spravedlivosti tohoto řízení (Panarisi proti Itálii, č. 46794/99, rozsudek ze dne 10. dubna 2007, § 92). V opačném případě ESLP přistupuje k přezkumu ESLP dle článku 6 Úmluvy. Z toho vyplývá, že Úmluva použití důkazu získaného v rozporu s článkem 8 Úmluvy v trestním řízení nezakazuje. Na poli článku 6 Úmluvy ESLP totiž posuzuje spravedlnost řízení jako celku jakožto klíčového aspektu přezkumu ESLP, přičemž získání důkazu v rozporu s článkem 8 Úmluvy představuje pouze jedno z kritérií, které ESLP do tohoto přezkumu zahrnuje (Heglas proti České republice, č. 5935/02, rozsudek ze dne 1. března 2007, § 89-92). ESLP se v zásadě nevyjadřuje k přípustnosti určitých druhů důkazních prostředků, například důkazů pořízených nezákonně z hlediska vnitrostátního práva, nebo k vině stěžovatele. Úkolem ESLP je posoudit, zda řízení, včetně způsobu, jakým byly důkazy pořízeny, bylo jako celek spravedlivé (Jalloh proti Německu, č.

54810/00, rozsudek velkého senátu ze dne 11. července 2006, § 94-96). Při zjišťování, zda bylo řízení spravedlivé jako celek, ESLP v první řadě zkoumá, zda byla dodržena práva obhajoby a kontradiktornost řízení, zejména zkoumá, zda byla stěžovateli poskytnuta možnost napadnout pravost, věrohodnost důkazu a jeho použití (Khan proti Spojenému království, č. 35394/97, rozsudek ze dne 12. května 2000, § 34). I přes určitou rozkolísanost judikatury ESLP dále implicitně připouští, aby byl důkaz získaný v rozporu s článkem 8 Úmluvy stěžejní, ne-li rozhodný, pro odsouzení dotčené osoby. Soud ovšem přisuzuje význam tomu, aby se nejednalo o jediný důkaz, na jehož základě je dotyčná osoba odsouzena (Bykov proti Rusku, č. 4378/02, rozsudek velkého senátu ze dne 10. března 2009, § 103). Přihlédnout lze také k váze veřejného zájmu na postihu za konkrétní trestný čin a na uložení sankce jeho pachateli a tuto porovnat se zájmem jednotlivce, aby důkazy v jeho neprospěch byly opatřovány zákonnou cestou (Heglas proti České republice, č. 5935/02, rozsudek ze dne 1. března 2007, § 89). Zmínit lze rovněž kritérium „absence nátlaku“, tedy požadavek aby vůči dané osobě nebyl vyvíjen nátlak směrem k prozrazení usvědčující informace (např. Allan proti Spojenému království, č. 48539/99, rozsudek ze dne 5. listopadu 2002, § 42; Bykov proti Rusku, č. 4378/02, rozsudek velkého senátu ze dne 10. března 2009, § 94-105).

Na využití zpravodajských informací jako důkazu v trestním řízení dopadá Rozhodnutí Rady 2009/905/SVV ze dne 30. listopadu 2009 o akreditaci poskytovatelů forenzních služeb provádějících laboratorní činnosti. Tímto rámcovým rozhodnutím nejsou dotčena vnitrostátní pravidla pro soudní posuzování důkazů, právní úprava je tedy s tímto plně v souladu. Stejně tak je navrhovaný postup v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem.

Navržená právní úprava respektuje a zohledňuje výše uvedené požadavky, tak, aby byl zajištěn její soulad s ústavními předpisy, judikaturou Ústavního soudu, Úmluvou a judikaturou ESLP, včetně podmínky legality, legitimního sledovaného cíle a proporcionality.

Použití agenta jako jednoho z operativně pátracích prostředků uvedených v trestním řádu je svázáno řadou omezení. Především i pro použití agenta platí princip subsidiarity vyjádřený v obecné rovině v § 2 odst. 4 trestního řádu, speciálně pak ve vztahu k operativně pátracím prostředkům v § 158b odst. 2 trestního řádu. Podle druhého uvedeného ustanovení lze použít operativně pátracích prostředků (včetně agenta) jen tehdy, pokud nelze sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo pokud by bylo takové dosažení podstatně ztíženo, přičemž práva a svobody osob lze omezit jen v nezbytné míře. Použití agenta je oproti ostatním operativně pátracím prostředkům, které mohou být použity v zásadě v řízeních o jakémkoli úmyslném trestném činu, omezeno dále tím, že agent může být využit jen v trestním řízení vedeném pro zločin, pro který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranici trestní sazby nejméně osm let a dále pro trestné činy, které jsou taxativně stanoveny v § 158e odst. 1 trestního řádu, či pro úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje mezinárodní smlouva. Použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství (po zahájení činnosti Úřadu evropského veřejného žalobce i na návrh evropského pověřeného žalobce nebo evropského žalobce) soudce vrchního soudu. Agent je při své činnosti povinen volit takové prostředky, které jsou způsobilé k plnění jeho služebního úkolu a jimiž není osobám způsobována újma na jejich právech nad míru nezbytně nutnou. Státní zástupce je povinen od příslušného policejního orgánu vyžadovat údaje potřebné pro posouzení, zda trvají důvody pro použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem. Pokud důvody k nasazení pominou, dá státní zástupce pokyn k bezodkladnému ukončení činnosti agenta.

Navrhovaná právní úprava na těchto přísných podmínkách nic nemění, naopak je dále zpřísnuje, když stanoví, že povolení soudce vrchního soudu může být uděleno nejdéle na dobu 6 měsíců.

Navrhovaná právní úprava respektuje princip přiměřenosti (zdrženlivosti) vyjádřený jak v § 2 odst. 4 trestního řádu, tak zejména v čl. 4 odst. 2 a 4 Listiny a obtojí ve světle judikatury Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva i s ohledem na test proporcionality, který oba soudy aplikují. Kritérii tohoto testu, který je užíván, pokud dochází ke střetu více ústavních hodnot, v tomto případě veřejným zájmem na odhalování závažné trestné činnosti na straně jedné a ochranou ústavně zaručených práv (jako je např. právo na soukromí podle čl. 7 odst. 2 Listiny) na straně druhé, jsou kritéria vhodnosti, potřeby a přiměřenosti. Navrhovaná úprava splňuje první kritérium vhodnosti (tj. samotné způsobilosti dosáhnout požadovaného účelu), neboť z tohoto pohledu na oprávněním agenta nic nemění a legitimitu institutu agenta jako jednoho z operativně pátracích prostředků již Ústavní soud potvrdil ve svém nálezu sp. zn. III. ÚS 323/04, když konstatoval, že „*pod tlakem hrozby organizované a jiné mimořádně závažné činnosti musel zákonodárce v posledních letech novelizacemi trestního řádu a policejního zákona přikročit k zakotvení nových "netradičních" procesních postupů, umožňujících efektivní odhalování a stíhání skryté kriminality. (...) Zakotvení těchto institutů do trestněprocesního zákonodárství je legitimním prostředkem obrany občanů a státu před nebezpečnými formami kriminality a je dnes známo i v zahraničních právních úpravách demokratických států.*“ Je bez pochyby, že tento institut má své opodstatnění a je významným nástrojem v boji proti závažné kriminalitě. Druhým kritériem je kritérium potřeby (tj. užití nejšetnějšího z možných prostředků zasahujících do základních práv a svobod). I tento požadavek návrh splňuje, jelikož nic nemění na zásadách, na kterých je trestní právo procesní a operativně pátrací prostředky založeny. Nadále platí, že operativně pátrací prostředky (včetně agenta) je možné použít jen pro omezený okruh trestných činů, současně musí být splněna podmínka, že sledovaného účelu není možné dosáhnout jinak (nebo pokud by jinak jeho dosažení bylo podstatně ztíženo). Třetí kritérium přiměřenosti (tj. potřeby v užším smyslu) je taktéž splněno, když navrhovaná právní úprava nic nemění na § 2 odst. 4 trestního řádu, podle kterého orgány činné v trestním řízení postupují s plným šetřením práv a svobod zaručených Listinou, do těchto práv zasahují jen v odůvodněných případech na základě zákona a v jeho mezích. Povinnost agenta chovat se při svém nasazení přiměřeně, tedy volit takové prostředky, které jsou způsobilé k plnění jeho služebního úkolu a jimiž není jiným osobám způsobována újma na jejich právech nad míru nezbytně nutnou, zůstává v § 158e odst. 6 trestního řádu zachována. Navíc je nově navržená úprava nestíhatelnosti založená právě na základě přiměřenosti, tj. agent nesmí při své činnosti způsobit nepřiměřený následek, především smrt nebo těžkou újmu na zdraví.

ESLP uznává legitimitu institutu agenta při boji proti závažné trestné činnosti, důsledně ale zakazuje využití takových důkazů, které byly získány na základě policejní provokace. Za stěžejní lze považovat případ *Teixeira de Castro* proti Portugalsku (rozsudek ze dne 9. 6. 1998, č. 25829/94), kde soud konstatoval, že trestná činnost, za kterou byl stěžovatel odsouzen portugalskými soudy, byla vyprovokovaná, neboť z případu nevyplývalo, že by se stěžovatel byl dopustil trestné činnosti, kdyby nedošlo k zásahu agentů. Stěžejními důvody, proč soud v případě shledal policejní provokaci, byla skutečnost, že činnost policistů se neodehrávala pod kontrolou soudu a absence konkrétního podezření, že by stěžovatel před nasazením agentů páchal trestnou činností. Vzhledem k tomu, že stěžovatel neměl v průběhu trestního řízení ani možnost námitku provokace vznést, konstatoval soud, že došlo k porušení čl. 6 Úmluvy a že takto získané důkazy jsou absolutně neúčinné a nemůže jich tedy být v trestním řízení použito. K otázce výslechu agenta jako utajovaného svědka ve

věci *Batěk a ostatní* proti České republice (rozsudek ze dne 12. ledna 2017, č. 54146/09) soud shledal, že se jedná o výjimečný postup odůvodněný ochranou svědka a jeho rodinných příslušníků a jeho dalšího nasazení v budoucích operacích. Pokud nalézací soud založí své rozhodnutí i na dalších (v daném případě především listinných důkazech), nejedná se o porušení práva na spravedlivý proces garantovaného čl. 6 odst. 1 a 3 písm. d) Úmluvy.

Ústavní soud podobně jako ESLP jasně stanovil, že policejní provokace je nepřijatelná – viz nálezn sp. zn. II. ÚS 710/01, kde Ústavní soud konstatoval, že „je nepřijatelné, aby policejní orgány jako orgány státu naváděly jiného ke spáchání trestné činnosti, posilovaly jeho vůli spáchat trestný čin či mu jakoukoli formou pomáhaly. Je totiž nepřijatelným porušením čl. 39 LPS, pakliže jednání státních orgánů (Policie ČR) se stává součástí skutkového děje, celé posloupnosti úkonů, z nichž se trestné jednání skládá (např. provokace či iniciování trestného činu). Jak Ústavní soud konstatoval v řadě svých nálezů, zásah státu do skutkového děje, jenž ve své komplexnosti tvoří trestný čin, resp. takový podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace tohoto jednání, je nepřijatelný. Takový postup policejních orgánů je současně i vybočením z přesně vymezených hranic, v jejichž rámci má probíhat zákonný a zároveň spravedlivý proces zaručený čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.“

Třebaže zákaz provokace byl již i Ústavním soudem jasně deklarován, navrhuje se jej výslovně zakotvit i do trestního řádu.

Navrhovaná právní úprava se pohybuje v mezích stanovených judikaturou všech výše zmíněných soudů. Použití agentů bude i nadále prostředkem *ultima ratio*, který bude pod stálou kontrolou příslušných státních zástupců a soudů. Právo na spravedlivý proces bude zachováno.

Institut agenta znají v podstatě všechny relevantní zahraniční úpravy, přičemž existují patrné rozdíly vyplývající z historické zkušenosti a systému trestního práva jako takového.

V Německu je možné agenta (resp. skrytého vyšetřovatele – *Verdeckte Ermittler*) podle § 110a trestního řádu nasadit k objasnění trestných činů, jestliže existují dostatečné skutkové důvody pro to, že byl spáchán závažný trestný čin

- v oblasti nedovoleného nakládání s omamnými prostředky nebo obchodování se zbraněmi, padělání peněz nebo cenin,
- v oblasti ochrany státu,
- po živnostensku nebo ze zvyku,
- členem bandy nebo jiným organizovaným způsobem.

K objasnění zločinů směřjí být nasazeni skrytí vyšetřovatelé také tehdy, jestliže na základě určitých skutečností tu existuje nebezpečí opakování. Nasazení je přípustné jen tehdy, jestliže by objasnění jiným způsobem bylo bez vyhlídky na úspěch nebo by bylo podstatně ztíženo. K objasnění zločinů směřjí být skrytí vyšetřovatelé kromě toho nasazeni, jestliže zvláštní význam činu je nutný pro nasazení a jiná opatření by byla bez vyhlídky na úspěch.

Stejně jako český trestní řád, tak i německý trestní řád umožňuje nasazení agenta jen v případech, kdy nelze účelu trestního stíhání dosáhnout jinak nebo pokud by dosažení účelu

bylo podstatně ztíženo. Významnou odlišností oproti české právní úpravě je to, že nasazení agenta schvaluje státní zástupce. Pouze pokud se trestní řízení vede proti konkrétnímu podezřelému, nebo pokud se vstupuje do nepřístupného obydlí, je třeba souhlas soudu (§ 110b trestního řádu). Německý právní řád neobsahuje zvláštní ustanovení o beztrestnosti agenta a jeho případná beztrestnost je posuzována na základě § 32, 34 a 35 trestního zákoníku (tedy jako okolnost vylučující protiprávnost a trestnost).

Ve Francii je použití agenta upraveno především v § 706-81 trestního řádu, podle kterého je nasazení agenta možné za předpokladu, že si to žádají okolnosti případu, pokud se jedná o trestné činy, které dozoruje okresní prokurátor. Ten také musí nasazení agenta písemně schválit a odůvodnit. Pokud již případ převzal vyšetřující soudce, schvaluje nasazení agenta on. Nasazení agenta je možné u vyjmenovaných trestných činů, jako je např. obchodování s lidmi a drogami. Agent (ani ten, kdo agentovi v jeho úkolu pomáhal), není trestně odpovědný za držení, převoz, vydání nebo dodání jakékoliv části zboží, dokumentů nebo informací pocházející z trestné činnosti nebo které byly k trestné činnosti použity. Agent ani jeho pomocník není dále trestně odpovědný, pokud osobám, které páchaly trestnou činnost, poskytoval finanční nebo právní pomoc (§ 706-82 trestního řádu).

Ve Slovenské republice je nasazení agenta upraveno v § 117 trestního řádu. Samotná definice agenta je obsažena v § 10 odst. 20 trestního řádu, podle které může být agentem jak příslušník Policejního sboru, policejní příslušník jiného státu nebo i jiná osoba za splnění dalších podmínek. Podle § 117 může být agent použit při odhalování, zjišťování a usvědčování pachatele zákonem vymezeného okruhu trestných činů. Agent jedná na základě příkazu předsedy senátu, a pokud je trestní řízení ve fázi před zahájením trestního stíhání či v přípravném řízení, tak na základě příkazu soudce pro přípravné řízení, který jej vydá na návrh prokurátora. V případě, že věc nesnese odkladu, může příkaz k nasazení agenta vydat i příslušný prokurátor, a to dokonce ústně (pokud použití agenta není spojené se vstupem do obydlí jiného). Tento příkaz musí být do 72 hodin potvrzen soudcem pro přípravné řízení, jinak ztrácí platnost.

Slovenské právo upravuje institut agenta i v trestním právu hmotném, kde jeho beztrestnost formuluje jako jednu z okolností vylučujících protiprávnost v hlavě I. čtvrtého oddílu druhého dílu trestního zákoníku v § 30. Pro to, aby se agent stal beztrestným, je třeba, aby byla splněna jedna z následujících podmínek: agent byl ke spáchání činu jinak trestného donucen zločineckou nebo teroristickou skupinou (ve které působí) nebo pokud se činu jinak trestného dopustil v důvodné obavě o život nebo zdraví své nebo osob blízkých. Zároveň musí platit, že jednání agenta nenaplnuje znaky taxativně vyjmenovaných trestných činů a zároveň agent nesmí způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví. Slovenská právní úprava dokonce u zvlášť vyjmenovaných korupčních trestných činů povoluje použití agenta provokatéra.

Lze konstatovat, že v porovnání se zahraničními právními úpravami je jak dosavadní, tak navrhovaná právní úprava přísnější co do podmínek, za kterých je možné agenta použít. Stejně jako v zahraničí, je i v České republice agenta možné použít pouze v případech, kdy se jedná o trestní řízení pro zločin vykazující vysokou míru společenské škodlivosti, pokud nelze účelu dosáhnout jinak. Oproti některým zahraničním úpravám však agentem může být pouze příslušník Policie České republiky, příslušník Generální inspekce bezpečnostních sborů a výjimečně za podmínek, v rozsahu a způsobem stanoveným zákonem č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních i příslušník bezpečnostního sboru cizího státu. Agentem je tedy vždy řádně vycvičený a připravený profesionál a nikoliv civilista (jak je možné například ve Slovenské republice), riziko případného excesu je tedy i

tímto výrazně sníženo. Povolení k použití agenta vydává pouze soudce, a to soudce příslušného vrchního soudu na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství, přičemž agenta nelze použít, ani ve výjimečných případech, bez řádného písemného povolení soudce.

Použití agenta a nové vymezení beztrestnosti se dotýká směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii, přičemž jsou s ní plně v souladu. Změny v § 160 odst. 1 pak pouze reflektují výše uvedené návrhy a odpovídají směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení.

Ustanovením § 80 odst. 3 písm. c) a f) trestního zákoníku se respektuje zejména právo na ochranu před neoprávněným zásahem do soukromého a rodinného života ve smyslu čl. 10 odst. 2 Listiny. Tato ochrana je poskytována rovněž cizincům – pachatelům trestného činu, jejichž určité osobní, pracovní, rodinné a sociální vazby k území České republiky by uložením trestu vyhoštění byly tak vážně narušeny, že to nemůže být odůvodněno ani účelem trestu a požadavkem na ochranu bezpečnosti lidí nebo majetku, anebo jiným obecným zájmem.

Článek 10 odst. 2 Listiny je Ústavním soudem vykládán ve světle čl. 8 Úmluvy¹, který stanoví, že

1. každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence, a že
2. státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Právo na respektování soukromého a rodinného života ve smyslu čl. 8 Úmluvy není absolutní, nýbrž může být v souladu s odstavcem 2 předmětného článku omezeno. Jak ESLP opakovaně konstatuje, Úmluva nezaručuje právo cizince na vstup do konkrétní země nebo pobyt v ní. Je to stát, který je oprávněn podle mezinárodního práva a na základě svých smluvních závazků ke kontrole vstupu cizinců na své území a jemuž patří pravomoc vyhostit cizince odsouzeného v trestním řízení. Aby ovšem mohlo být rozhodnutí na tomto poli zasahující do práva na soukromý a rodinný život považováno z hlediska Úmluvy za přípustné, musí být v souladu se zákonem, sledovat jeden z legitimních cílů a být nezbytné v demokratické společnosti. To znamená, že musí být ospravedlnitelné naléhavou společenskou potřebou a – zejména – přiměřené ke sledovanému cíli. Smyslem této úpravy je přitom zajistit rovnováhu mezi zájmy jednotlivce (právo na soukromý a rodinný život) a zájmy společnosti jako celku (v kontextu uložení trestu vyhoštění především zájem na ochraně pořádku a předcházení zločinnosti).

Kritérium zákonnosti je podle Ústavního soudu splněno tím, že trest vyhoštění soudy ukládají v souladu s trestním zákoníkem po trestním řízení proběhnuvším podle

¹⁾ Např. nález Ústavního soudu - senátu ze dne 10. 5. 2017, sp. zn. III. ÚS 3289/14; nález Ústavního soudu - senátu ze dne 21. 4. 1999, sp. zn. II. ÚS 178/98; nález Ústavního soudu - pléna ze dne 9. 12. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 26/07; nález Ústavního soudu - senátu ze dne 10. 3. 2015, sp. zn. II. ÚS 2499/14, usnesení Ústavního soudu - senátu ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. III. ÚS 1410/14 aj.

předvídatelných pravidel trestního řádu. Zákon upravující vyhoštění musí mít dle judikatury ESLP určitou kvalitu, zejména být přístupný, předvídatelný a formulovaný s takovou přesností, aby umožnil každému jednotlivci přizpůsobit mu své chování. Rovněž musí poskytovat nezbytné záruky proti svévoli orgánů veřejné moci.

Podmínka *nezbytnosti v demokratické společnosti* je ústavním soudem identifikována zejména se zájmem na veřejnou bezpečnost, předcházení zločinnosti a ochranu práv a svobod jiných; v této souvislosti je nutné upozornit též na požadavky na náležité zjištění trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů v rámci řádného procesu, resp. na prevenci trestné činnosti, které se dále promítají v ústavní rovině v čl. 80 odst. 1 a čl. 90 Ústavy a čl. 39 a čl. 40 Listiny. Uložení trestu vyhoštění je však třeba v každém případě zkoumat i z pohledu jeho přiměřenosti ke sledovanému přípustnému cíli.²

Trest vyhoštění lze podle § 80 odst. 2 trestního zákoníku uložit ve výměře od jednoho roku do deseti let, anebo na dobu neurčitou. Při výměře trestu v konkrétním případě musí podle názoru Ústavního soudu obecný soud zvážit – a to při vědomí principu *ultima ratio* – čtyři základní kritéria:

1. proporcionalitu trestu vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, a to i s ohledem na relativní závažnost daného trestného činu v rámci systematiky trestných činů ve zvláštní části trestního zákoníku;
2. individuální prognózu neboli možnost nápravy pachatele;
3. poměry pachatele, tedy pevnost jeho sociálních, kulturních a rodinných vazeb v hostitelské zemi a v zemi, do níž má být vyhoštěn, jakož i zájmy a blaho dětí pachatele; a
4. prognózu rizika ohrožení bezpečnosti lidí, majetku nebo jiného obecného zájmu.

Ve vztahu k čl. 8 Úmluvy ESLP formuloval rozsáhlý seznam kritérií pro posouzení, zda je vyhoštění opatřením nezbytným v demokratické společnosti a přiměřeným sledovanému legitimnímu cíli v případě cizince, který se dopustil protiprávního jednání (včetně trestného činu), a to především v rozsudku ze dne 2. 8. 2001, *Boultif proti Švýcarsku*, č. 54273/00, které byly dále rozvedeny v rozsudku velkého senátu ze dne 18. 10. 2006, *Üner proti Nizozemí*, č. 46410/99 a v rozsudku velkého senátu ze dne 23. 6. 2008, *Maslov proti Rakousku*, č. 1638/03.

Těmito kritérii jsou:

- povaha a závažnost trestného činu,
- délka pobytu na území státu, z něhož má být cizinec vyhoštěn,
- doba, jež uplynula od spáchaní trestného činu, a chování cizince během ní,
- státní příslušnost dotčených osob (zejména rodinných příslušníků cizince),

²⁾ Např. Usnesení Ústavního soudu - senátu ze dne 31. 1. 2017, sp. zn. II. ÚS 3940/16; usnesení Ústavního soudu - senátu ze dne 10. 11. 2011, sp. zn. III. ÚS 3163/11; usnesení Ústavního soudu - senátu ze dne 19. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 3743/13 aj.

- rodinná situace cizince (například délka trvání manželství a další faktory vypovídající o tom, zda pár vede skutečný a opravdový rodinný život),
- zda manžel/manželka věděl/a o spáchání trestného činu v době zahájení rodinného života,
- zda z manželství vzešly děti, a pokud ano, jaký je jejich věk,
- závažnost obtíží, jimž by druhý z manželů mohl pravděpodobně čelit v zemi původu vyhošťovaného cizince (byť pouhý fakt, že druhý z manželů může čelit jistým obtížím, nemůže sám o sobě vyloučit vyhoštění vyhošťovaného cizince).

V rozsudku velkého senátu *Üner proti Nizozemsku* ESLP podrobněji rozvedl další dvě kritéria, která implicitně vyplývají z kritérií uvedených v rozsudku *Boultif proti Švýcarsku*:

- nejlepší zájem a blaho dítěte, zejména závažnost obtíží, jimž by dítě vyhošťovaného cizince mohlo pravděpodobně čelit v zemi, kam má být vyhošťovaný cizinec vyhoštěn,
- pevnost společenských, kulturních a rodinných vazeb v hostitelské zemi a v zemi, kam má být cizinec vyhoštěn.

Ohledně druhého bodu ESLP vycházel z toho, že cizinci nemusí nezbytně naplňovat „rodinný život“ ve významu čl. 8 Úmluvy, nehledě na to, jak dlouho pobývají v zemi, ze které mají být vyhoštěni v důsledku odsouzení v trestním řízení. Avšak vzhledem k tomu, že článek 8 Úmluvy chrání rovněž právo na založení a rozvinutí vztahu s jinými lidskými bytostmi a okolním světem a může někdy zahrnovat aspekty sociální identity jednotlivce, uznal, že všechny sociální vazby společně mezi usazenými migranty a komunitou, ve které žijí, představují část konceptu „soukromého života“ ve smyslu čl. 8 Úmluvy. Shledal tak, že bude záležet na okolnostech konkrétního případu, jestli bude vhodné, aby se ESLP zaměřil spíše na „rodinný život“ nebo na „soukromý život“.

ESLP ve věci *Üner proti Nizozemsku* nedospěl k závěru, že by vyhoštěním došlo k porušení čl. 8 Úmluvy, když zejména zohlednil, že stěžovatel se svými dětmi a partnerkou nežil, Turecko opustil ve svých 12 letech, a tedy nelze říci, že by s touto zemí neměl žádné sociální či kulturní vazby, a zároveň zabití a napadení, za které byl odsouzen, jsou závažné trestné činy a již dříve páchal jiné trestné činy.

V rozsudku velkého senátu *Maslov proti Rakousku*, kdy vyhošťovanou osobou byl mladistvý, ESLP dále rozvedl, že při posuzování některých z těchto kritérií může hrát roli též věk cizince. Jestliže je vyhošťovanou osobou mladý dospělý člověk, který doposud nezaložil vlastní rodinu, jsou zdůrazněna zejména první tři kritéria uvedená v případě *Boultif proti Švýcarsku* a druhé kritérium uvedené v případě *Üner proti Nizozemsku*. Například při posuzování povahy a závažnosti trestného činu je nutné zjistit, zda se jej pachatel dopustil jako mladistvý, nebo jako dospělý. V dané věci ESLP považoval za stěžejní, že stěžovatel trestné činy spáchal, když mu bylo pouhých 15 let, které s výjimkou jednoho nebyly násilné povahy. Rovněž zdůraznil, že stěžovatel žil v Rakousku od svých šesti let, mluvil německy a zároveň neuměl bulharsky a s Bulharskem neměl žádné jiné vazby. Přitom shledal, že na osobu, která se v hostitelském státě přímo narodila nebo zde pobývala od útlého věku, je třeba nahlížet jako na tzv. dlouhodobě usazeného migranta, příp. migranta druhé generace, kdy je třeba „velice vážných důvodů pro ospravedlnění vyhoštění.“ Zároveň připomněl, že v případech mladistvých je nutno pamatovat také na princip nejlepšího zájmu dítěte, který

v případě mladistvých delikventů zahrnuje povinnost napomoci jejich reintegraci. Za daných okolností ESLP dospěl k závěru, že by vyhoštění bylo nepřiměřené a porušilo by tak právo stěžovatele zaručené v čl. 8 EÚLP.

Výše uvedená kritéria sice popisují zájmy a okolnosti, které je v případech týkajících se vyhoštění třeba brát v úvahu, nenaznačují ale nic o tom, jaká by jim měla být přiznaná váha. Jelikož ve většině případů budou přítomny faktory jak ve prospěch vyhoštění, tak ve prospěch zachování realizace soukromého či rodinného života v hostitelském státě, posouzení dodržení spravedlivé rovnováhy zásahu zůstává do určité míry nejisté. Jak ale ESLP opakovaně uvádí, pokud je ze strany vnitrostátních orgánů proveden balanční test v souladu s výše uvedenými kritérii, bylo by potřeba silných důvodů, aby jejich posouzení ESLP nahradil tím svým (např. rozsudek ze dne 23. 10. 2018, *Levakovic proti Dánsku*, č. 7841/14, § 45). Z judikatury je přitom možné vyčíst, že ESLP je méně přívětivý vůči stěžovatelům, kteří nemají silné vazby k hostujícímu státu³, nebo kteří nebyli zcela upřímní při poskytování informací imigračním úředníkům.⁴ Zároveň klade důraz na závažnost trestného činu, kdy drogové delikty považuje za velmi závažné.⁵ Přijatelnější se zdá být i vyhoštění jen na omezenou dobu nebo s možností budoucího přezkumu.⁶ Naopak porušení čl. 8 Úmluvy může být spíše shledáno, pokud stěžovatelé v hostujícím státě mají dlouhodobé vztahy nebo zde založili rodinu s dětmi⁷, pokud spáchali pouze méně závažné trestné činy⁸ nebo pokud trestnou činnost páchali jako mladiství.⁹

Pod pojem rodinný život ve smyslu čl. 8 Úmluvy pak spadá v první řadě vztah mezi rodiči a dětmi. V rozsudku ze dne 21. 6. 1988, *Berrehab proti Nizozemsku*, č. 10730/84, ESLP stanovil, že pouto tvořící rodinný život mezi rodiči a dětmi existuje již od okamžiku a ze samotné skutečnosti jejich narození, a to i když rodič s dětmi nežije. Daný předpoklad platí ovšem jen v době narození a může přestat platit, pokud by vztah nebyl udržován. Obdobně rodina existuje ihned po uzavření manželství, i když společný život manželů ještě nezačal.¹⁰ Rodinným životem přitom ESLP chápe nejen manželstvím založený vztah mezi

³) Např. rozsudek ESLP ze dne 30. 11. 1999, *Baghli proti Francii*, č. 34374/97, § 48; rozsudek ESLP ze dne 23. 10. 2018, *Levakovic proti Dánsku*, č. 7841/14, § 44.

⁴) Např. rozsudek ESLP ze dne 28. 11. 1996, *Nsona proti Nizozemsku*, č. 23366/94, § 112-114.

⁵) Např. rozsudek ESLP ze dne 28. 6. 2007, *Kaya proti Německu*, č. 31753/02; rozsudek ESLP ze dne 12. 1. 2010, *Khan A. W. proti Spojenému království*, č. 47486/06, § 40; rozsudek ESLP ze dne 1. 3. 2018, *Ejimson proti Německu*, č. 58681/12, § 59.

⁶) Např. rozsudek ESLP ze dne 22. 5. 2008, *Emre proti Švýcarsku*, č. 42034/04, § 84–87; rozsudek ESLP ze dne 26. 11. 2013, *Vasquez proti Švýcarsku*, č. 1785/08, § 50.

⁷) Např. rozsudek ESLP ze dne 11. 7. 2000, *Ciliz proti Nizozemsku*, č. 29192/95, § 67; rozsudek ESLP ze dne 16. 4. 2013, *Udeh proti Švýcarsku*, č. 12020/09, § 50–53.

⁸) Např. rozsudek ESLP ze dne 15. 7. 2003, *Mokrani proti Francii*, č. 52206/99, § 32; rozsudek ESLP ze dne 31. 1. 2006, *Sezen proti Nizozemsku*, č. 50252/99, § 43.

⁹) Např. rozsudek ESLP ze dne 23. 6. 2008, *Maslov proti Rakousku*, č. 1638/03, § 81; rozsudek ESLP ze dne 20. 9. 2011, *A.A. proti Spojenému království*, č. 8000/08, § 60.

¹⁰) Např. rozsudek ESLP ze dne 28. 5. 1985, *Abdulaziz, Cabales a Balkandali proti Spojenému království*, č. 9214/80 an., § 62).

manželi a jejich dětmi, ale za určitých okolností také dlouhotrvající vztahy mezi partnery, stejně tak i vztahy, které jsou založené více na sociálních než biologických vazbách. ESLP tak například dovodil, že pokud spolu lidé žili více než 15 let, vytvořili rodinu spadající pod čl. 8 Úmluvy a jsou tudíž oprávněni požadovat ochranu podle tohoto článku, bez ohledu na to, že jejich vztah existuje mimo manželství: „*Rodinný život nezahrnuje jen vztahy mezi rodiči navzájem a rodiči a nezletilými dětmi, ale zahrnuje také vztahy mezi blízkými příbuznými, například prarodiči a vnoučaty. Všem členům rodiny musí být ze strany státu umožněno vést normální rodinný život a umožnit rozvoj těchto rodinných vztahů.*“¹¹ Nicméně v případech týkajících se vyhoštění ESLP pohlíží na existenci rodinného života poněkud úžeji, kdy ho zpravidla omezí jen na „*jádro rodiny.*“ V rozsudku ze dne 9. 10. 2003, *Slivenko proti Lotyšsku*, č. 48321/99, § 97, tak ESLP neshledal rodinný život ve smyslu čl. 8 Úmluvy mezi stěžovatelem a jeho staršími rodiči, kteří zároveň na stěžovateli nebyli závislí. Obdobně ESLP odmítl uznat existenci rodinného života mezi rodiči a dospělými dětmi, když děti neprokázaly „*dodatečný prvek závislosti.*“¹² Naopak v případech, kde dospělí stěžovatelé s rodiči žili a vlastní děti neměli, ESLP existenci rodinného života shledal.¹³

K obecné definici pojmu soukromého života ESLP dosud nepřistoupil z důvodu, že jde o velice široký pojem, který nemůže být postihnout komplexní a vyčerpávající definicí. Přesto však ESLP poskytl určité směrnice k pochopení významu a rozsahu tohoto pojmu. Tak bylo například judikováno, že by bylo příliš restriktivním výkladem, pokud by pojem soukromého života byl chápán toliko jako tzv. vnitřní kruh, ve kterém jedinec může žít svůj osobní život podle svých představ a vyloučit z něj okolní svět. Respektování soukromého života podle ESLP musí obsahovat do jisté míry také právo na vytváření a rozvíjení vztahů s ostatními lidskými bytostmi. Účelem čl. 8 Úmluvy je tak především zajistit rozvoj osobnosti každého jedince a jeho vztahy s ostatními lidmi, bez jakéhokoli vnějšího omezování. V kontextu vyhoštění pak ESLP již ve výše uvedeném rozsudku *Üner proti Nizozemsku* stanovil, že do konceptu soukromého života ve smyslu čl. 8 Úmluvy spadají všechny sociální vazby mezi usazenými migranty a komunitou, ve které žijí. Uvedl přitom, že bude záležet na okolnostech konkrétního případu, jestli se ESLP zaměří spíše na rodinný nebo na soukromý život. Koncept soukromého života je často používán v momentě, kdy cizinec není schopen existenci rodinného života prokázat, a to ať už z důvodu nedostatečné intenzity rodinných vazeb nebo prostého důvodu neexistence jakéhokoliv rodinného života na území hostitelského státu.

Článek 8 Úmluvy není jediným článkem Úmluvy, který se problematiky vyhošťování dotýká. Podle čl. 3 předmětné Úmluvy platí, že „*nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.*“ Rozhodnutí smluvního státu vyhostit cizince přitom bude v rozporu s čl. 3 Úmluvy tam, kde existují závažné důvody se domnívat, že dotčené osobě hrozí skutečné nebezpečí špatného zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy ve státě, do něhož má být vyhoštěna. Relevantní je pro řešenou problematiku například rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 28. 2. 2008, *Saadi proti Itálii*, č. 37201/06; rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23. 3. 2016, *F. G. proti Švédsku*, č. 43611/11; nebo rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23. 9. 2016 *J. K. a ostatní proti Švédsku*, č. 59166/12.

¹¹) Např. rozsudek ESLP ze dne 13. 6. 1979, *Marckx v. Belgium*, č. 6833/74; rozsudek ESLP ze dne 18. 12. 1986, *Johnston and others v. Ireland*, č. 9697/82; rozsudek ESLP ze dne 21. 6. 1988, *Berrehab v. The Netherlands*, č. 10730/84; rozsudek ESLP ze dne 26. 5. 1994, *Keegan v. Ireland*, č. 16969/90.

¹²) Např. rozsudek ESLP ze dne 17. 1. 2009, *Khan A.W. proti Spojenému království*, č. 47486/06.

¹³) Např. rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 23. 6. 2008, *Maslov proti Rakousku*, č. 1638/03, § 62.

S ohledem na význam zájmu chráněného článkem 3 Úmluvy vyžaduje článek 13 Úmluvy, aby prostředek nápravy umožnil podrobné a důkladné přezkoumání tvrzení o hrozícím nebezpečí ve smyslu článku 3 Úmluvy a měl automatický odkladný účinek, jak ESLP připomněl i v rozsudku ze dne 17. 10. 2013, *Budrevich proti České republice*, č. 65303/10.

Určitá omezení ve vztahu k vyhošťování vyplývají pro signatáře Úmluvy rovněž z čl. 2 až 4 Protokolu č. 4 k této Úmluvě, které zakotvují právo na svobodu pohybu a obsahují zákaz vyhoštění v některých případech. Podle čl. 2 každý, kdo se právoplatně zdržuje na území některého státu, má na tomto území právo svobody pohybu a svobody zvolit si místo pobytu. Každý může zároveň svobodně opustit kteroukoli zemi, i svou vlastní. Omezení těchto práv musí být stanovena zákonem a musí být nezbytná v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, udržení veřejného pořádku, předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných. Články 3 a 4 pak stanoví, že nikdo nesmí být, ať individuálně nebo hromadně, vyhoštěn z území státu, jehož je státním příslušníkem, a dále absolutně zakazují hromadné vyhošťování cizinců¹⁴.

Procedurální záruky vztahující se k vyhoštění cizinců obsahuje čl. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě, který stanoví, že cizinec, který má povolen pobyt na území některého státu, může být vyhoštěn pouze na základě výkonu rozhodnutí přijatého v souladu se zákonem a musí mít možnost:

- uplatnit námitky proti svému vyhoštění
- dát přezkoumat svůj případ a
- dát se zastupovat za tímto účelem před příslušným úřadem nebo osobou nebo osobami tímto úřadem určenými.

Článek 1 Protokolu č. 7 však zároveň umožňuje vyhostit cizince i před výkonem těchto procesních práv, je-li takové vyhoštění nezbytné v zájmu veřejného pořádku nebo je-li odůvodněno zájmy národní bezpečnosti.

Další ústavně právní limity pro ukládání trestu vyhoštění vyplývají především z čl. 14 Listiny, který v první řadě zaručuje svobodu pohybu a pobytu; každý, kdo se oprávněně zdržuje na území České republiky, má právo svobodně ji opustit. Tyto svobody mohou být omezeny pouze zákonem, jestliže je to nevyhnutelné pro bezpečnost státu, udržení veřejného pořádku, ochranu zdraví nebo ochranu práv a svobod druhých a na vymezených územích též z důvodu ochrany přírody. Článek 14 Listiny dále stanoví, že každý občan České republiky má právo na svobodný vstup na její území a nemůže být nucen k opuštění své vlasti. Cizinec může být vyhoštěn jen v případech stanovených zákonem.

Uvedené ústavní zásady jsou pak ve vztahu k ukládání trestu vyhoštění za trestný čin konkretizovány v § 80 trestního zákoníku, který obsahuje podmínky, za nichž lze trest vyhoštění uložit (k tomu viz výše).

Nelze však pominout, že ústavní zásady limitující ukládání trestu vyhoštění nejsou konkretizovány pouze v § 80 trestního zákoníku, ale též v § 37 trestního zákoníku, který vyjadřuje základní zásady zákonnosti trestních sankcí a zákazu krutých, nepřiměřených a ponižujících trestních sankcí, dále potom v § 38 trestního zákoníku, který vyjadřuje zásadu přiměřenosti trestních sankcí a subsidiarity přísnější trestní sankce a § 39 trestního zákoníku,

¹⁴⁾ Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 15. 12. 2016, *Khlaifia a ostatní proti Itálii*, č.16483/12.

který vyjadřuje mj. zásadu individualizace trestu. Všechna tato ustanovení musí být bezpodmínečně soudem respektována.

Procesní část navrhované úpravy se dále týká čl. 38 odst. 2 Listiny upravující právo každého na projednání jeho věci a v jeho přítomnosti, aby se mohl vyjádřit ke všem provedeným důkazům; zde konkrétně ve vztahu k právu cizince pobývat na území České republiky po dobu azylového řízení a jeho procesní práva v tomto řízení.

Pokud jde o právní předpisy Evropské unie, problematiky ukládání trestu vyhoštění se bezprostředně dotýká směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (dále jen „směrnice o svobodném pohybu“), směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí a směrnice Rady 2001/40/ES ze dne 28. května 2001 o vzájemném uznávání rozhodnutí o vyhoštění státních příslušníků třetích zemí.

Článek 27 směrnice o svobodném pohybu umožňuje omezit svobodu pohybu a pobytu občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků¹⁵ bez ohledu na státní příslušnost z důvodů veřejného pořádku, veřejné bezpečnosti nebo veřejného zdraví. Tyto důvody však nesmějí být uplatňovány k hospodářským účelům. Opatření přijatá z důvodů veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti musí být dále v souladu se zásadou přiměřenosti a musí být založena výlučně na osobním chování dotyčné osoby. Předchozí odsouzení pro trestný čin samo o sobě přijetí takových opatření neodůvodňuje. Osobní chování dotyčného jednotlivce musí představovat skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení některého ze základních zájmů společnosti. Odůvodnění, která přímo nesouvisí s dotyčnou osobou nebo souvisejí s generální prevencí, nejsou přípustná.

Článek 28 odst. 1 směrnice o svobodném pohybu pak stanoví další zásady ochrany občanů Unie a jejich rodinných příslušníků před vyhoštěním z důvodu veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti, jež spočívají v tom, že před přijetím rozhodnutí o vyhoštění z důvodů veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti má hostitelský členský stát povinnost vzít v úvahu skutečnosti, jako jsou

- délka pobytu dotyčné osoby na jeho území,
- věk,
- zdravotní stav,

¹⁵⁾ Rodinným příslušníkem se pro účely směrnice o svobodném pohybu rozumí:

- a) manžel nebo manželka;
- b) partner, se kterým občan Unie uzavřel registrované partnerství na základě právních předpisů členského státu, zachází-li právní řád hostitelského členského státu s registrovaným partnerstvím jako s manželstvím, v souladu s podmínkami stanovenými souvisejícími právními předpisy hostitelského členského státu;
- c) potomci v přímé linii, kteří jsou mladší 21 let nebo jsou vyživovanými osobami, a takoví potomci manžela či manželky nebo partnera či partnerky stanovení v písmenu b);
- d) předci v přímé linii, kteří jsou vyživovanými osobami, a takoví předci manžela či manželky nebo partnera či partnerky stanovení v písmenu b).

- rodinné a ekonomické poměry,
- společenská a kulturní integrace v hostitelském členském státě a
- intenzita vazeb na zemi původu.

Podle *čl. 28 odst. 2 směrnice o svobodném pohybu* nesmí hostitelský členský stát, s výjimkou *závažných důvodů týkajících se veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti*, vydat rozhodnutí o vyhoštění proti občanům Unie nebo jejich rodinným příslušníkům bez ohledu na jejich státní příslušnost, kteří mají právo trvalého pobytu na jeho území. *Článek 28 odst. 3 směrnice o svobodném pohybu* upravuje, že rozhodnutí o vyhoštění nesmí, s výjimkou *naléhavých důvodů týkajících se veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti* vymezených členskými státy, být vydáno proti občanům Unie, kteří:

- a) posledních deset let měli pobyt v hostitelském členském státě, nebo
- b) jsou nezletilými osobami, kromě případů, kdy je vyhoštění v nejlepším zájmu dítěte, jak je stanoveno v Úmluvě OSN o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989.

Tyto zásady ochrany vyplývají ze skutečnosti, že vyhoštění občanů Unie a jejich rodinných příslušníků z důvodů veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti představuje opatření, které může vážně ohrozit osoby, jež se poté, co využily práv a svobod přiznaných jim primárním právem Evropské unie, skutečně integrovaly do hostitelského členského státu. Rozsah využití těchto opatření by tedy měl být omezen v souladu se zásadou přiměřenosti tak, aby byl brán v potaz stupeň integrace dotčených osob, délka jejich pobytu v hostitelském členském státě, jejich věk, zdravotní stav, rodinné a ekonomické poměry a vazby na jejich zemi původu. Proto by s rostoucím stupněm integrace občanů Unie a jejich rodinných příslušníků v hostitelském členském státě měla růst i úroveň jejich ochrany před vyhoštěním.

Vůči občanům Unie, kteří na území hostitelského členského státu pobývají již mnoho let, a zejména vůči těm, kteří se zde narodili a pobývali zde po celý svůj život, by vyhoštění mělo směřovat pouze z důvodu výjimečných okolností souvisejících s veřejnou bezpečností či veřejným pořádkem. Z dikce čl. 28 odst. 2 a odst. 3 směrnice o svobodném pohybu lze dovodit, že unijní zákonodárce rozlišuje mezi existencí „závažných důvodů“ a „naléhavých důvodů“, přičemž tento výklad je podporován i judikaturou Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“). Podle rozhodnutí ve věci C-348/09¹⁶ „ze znění a struktury čl. 28 odst. 3 směrnice 2004/38 vyplývá, že zákonodárce Unie tím, že v případech uvedených v tomto ustanovení podmínil jakékoliv vyhoštění existencí naléhavých důvodů veřejné bezpečnosti, což je pojem výrazně striktnější než pojem závažné důvody ve smyslu odstavce 2 tohoto článku, zjevně zamýšlel omezit opatření založená na uvedeném odstavci 3 na výjimečné okolnosti...Trestné činy jako jsou uvedeny v čl. 83 odst. 1 druhém pododstavci SFEU¹⁷, považovat za zvlášť závažné ohrožení základního zájmu společnosti, které může přímo ohrožovat klid a fyzickou bezpečnost obyvatelstva, a tudíž spadat pod pojem naléhavé

¹⁶ Rozsudek SDEU (velkého senátu) ze dne 22. 5. 2012 ve věci C-348/09; obdobně rozsudek SDEU (velkého senátu) ze dne 23. 11. 2010 ve věci C-145/09.

¹⁷ Jedná se o terorismus, obchod s lidmi a sexuální vykořisťování žen a dětí, nedovolený obchod s drogami, nedovolený obchod se zbraněmi, praní peněz, korupce, padělání platebních prostředků, trestná činnost v oblasti výpočetní techniky a organizovaná trestná činnost.

důvody týkající se veřejné bezpečnosti, které mohou odůvodnit rozhodnutí o vyhoštění podle uvedeného čl. 28 odst. 3, za podmínky, že způsob, jakým byly takové činy spáchány, je zvláště závažný, což přísluší předkládajícímu soudu, aby ověřil na základě individuálního přezkumu projednávaného případu, o kterém má rozhodnout.“

Výše citovaný čl. 28 odst. 1 směrnice o svobodném pohybu je do trestního zákoníku promítnut v § 80 odst. 1 trestního zákoníku (srov. požadavek, že vyhoštění může být uloženo pouze tehdy, vyžaduje-li to bezpečnost lidí, majetku nebo jiného obecného zájmu s požadavkem směrnice o svobodném pohybu, který umožňuje uložit trest vyhoštění dané kategorii osob pouze z důvodu veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti). Demonstrativně vymezená kritéria uvedená v čl. 28 odst. 1 směrnice o svobodném pohybu budou nově vyplývat z upravovaného § 80 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku (podmínka, že vyhoštění nebude představovat „nepřiměřený zásah do soukromého a rodinného života pachatele“), kdy soud bude muset výše uvedená kritéria vymezená judikaturou ESLP i směrnicí o svobodném pohybu, včetně navazující judikatury Soudního dvora EU, důkladně zvážit. Čl. 28 odst. 2 směrnice o svobodném pohybu je již plně transponován v § 80 odst. 1 ve spojení s odst. 3 písm. e) trestního zákoníku. Čl. 28 odst. 3 směrnice o svobodném pohybu je pak promítnut v § 80 odst. 1 ve spojení s odst. 3 písm. f) a g) trestního zákoníku; zde je nicméně nutné reagovat na kvalitativní odlišení důvodů, které směrnice používá (srov. „závažné důvody“ v odst. 2 s „naléhavými důvody“ v odst. 3), k tomu blíže viz zvláštní část důvodové zprávy.

Problematiky ukládání trestu vyhoštění se dále dotýká směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty (dále jen „směrnice o dlouhodobě pobývajících rezidentech“), jež upravuje podmínky, za kterých členský stát přiznává a odnímá právní postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta a související práva státním příslušníkům třetích zemí oprávněně pobývajícím na jeho území a podmínky pobytu státních příslušníků třetích zemí, kterým bylo takové právní postavení přiznáno, v jiných členských státech, než je členský stát, který jim toto právní postavení přiznal.

Směrnice o dlouhodobě pobývajících rezidentech poskytuje v čl. 12 v souladu s rozhodnutími ESLP zesílenou ochranu těmto osobám před vyhoštěním tím, že přiznává jednotlivým členským státům právo učinit rozhodnutí o vyhoštění dlouhodobě pobývajícího rezidenta pouze tehdy, představuje-li skutečně a dostatečně závažné ohrožení veřejného pořádku nebo veřejné bezpečnosti. Takové rozhodnutí se zároveň nesmí zakládat na ekonomických důvodech. Před učiněním rozhodnutí o vyhoštění dlouhodobě pobývajícího rezidenta jsou členské státy dále povinny přihlídnout k následujícím faktorům:

- délka pobytu na území členského státu,
- věk dlouhodobě pobývajícího rezidenta,
- následky pro dlouhodobě pobývajícího rezidenta a jeho rodinné příslušníky,
- vazby se zemí pobytu nebo neexistence vazeb se zemí původu.

Jako procesní záruku směrnice o dlouhodobě pobývajících rezidentech stanoví pro dlouhodobě pobývající rezidenty v případě, že bylo přijato rozhodnutí o vyhoštění, právo obrátit se v příslušném členském státě na soud. Dlouhodobě pobývajícím rezidentům, kteří nemají dostatek prostředků, musí být poskytnuta právní pomoc za stejných podmínek, jaké se vztahují na státní příslušníky dotyčného členského státu.

Navrhované změny § 350b trestního řádu souvisí dále s procedurální směrnicí, která byla promítnuta do zákona o azylu. Tato směrnice ve svém čl. 9 upravuje právo setrvat v členském státě až do posouzení žádosti o mezinárodní ochranu. Žadatelé, kterými je třeba rozumět státní příslušníky třetí země nebo osoby bez státní příslušnosti, kteří učinili žádost o mezinárodní ochranu, o níž dosud nebylo pravomocně rozhodnuto [čl. 1 písm. c) procedurální směrnice], mohou v členském státě setrvat výlučně za účelem řízení do doby, než rozhodující orgán vydá rozhodnutí v řízení v prvním stupni. Toto právo setrvat nezakládá nárok na povolení k pobytu. Členské státy mohou učinit výjimku pouze tehdy, pokud osoba učiní následnou žádost podle čl. 41 nebo pokud osobu předají, případně vydají, na základě závazků podle evropského zatýkacího rozkazu¹⁸ či z jiných důvodů jinému členskému státu nebo třetí zemi či mezinárodnímu trestnímu soudu či tribunálu. Článek 41 procedurální směrnice, na který je zde odkazováno, upravuje výjimky z práva setrvat v případě následných žádostí o mezinárodní ochranu, včetně oprávnění členských států učinit výjimku z práva setrvat na jejich území, pokud osoba učinila další žádost o mezinárodní ochranu ve stejném členském státě po pravomocném rozhodnutí, jež považuje první následnou žádost za nepřijatelnou nebo po pravomocném rozhodnutí, kterým se zamítá tato žádost jako nedůvodnou [čl. 41 odst. 1 písm. b) procedurální směrnice].

Navržená právní úprava je rovněž v souladu s Listinou základních práv Evropské unie, zejména s čl. 7 (právo na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a komunikace) a čl. 47 (právo na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces).

C) Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

S navrhovanou úpravou nejsou spjaty žádné (ať už negativní, tak pozitivní) dopady do státního rozpočtu ani do jiných veřejných rozpočtů.

Dopad na podnikatelské prostředí bude mít rozšíření možností policie v oblasti rušení provozu zařízení, sítí a služeb elektronických komunikací. Tento vliv však nebude nijak zásadní, jak lze dovodit z informací o dosud provedených opatřeních, které jsou každoročně předkládány Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v rámci ročních zpráv „Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR“. Stávající účinky rušení provozu elektronických komunikací nastaly vždy v rozsahu metrů, maximálně desítek metrů od místa nálezu podezřelého předmětu nebo nástražného výbušného systému, vzhledem k okolnímu prostředí místa zásahu (budovy, terén apod.). Provoz elektronických komunikací byl tedy ovlivněn v minimálním rozsahu a v úzce vymezené lokalitě, která byla v rámci prováděného bezpečnostního opatření předem evakuována. Nepředpokládá se, že by využívání těchto opatření v rámci výcviku policie zasahovalo do provozu elektronických komunikací výraznějším způsobem.

¹⁸⁾ Viz rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/JVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy.

Rušení poskytování služeb elektronických komunikací v případech stanovených v § 39 odst. 4 (kybernetické útoky) má za cíl předcházet vzniku bezprostředně hrozících škod nebo efektivně zmírnit dopady takových negativních situací. Využití těchto oprávnění policie je vázáno na zákonem jasně definované situace. Konkrétní dopad na podnikatelské subjekty bude samozřejmě záviset na formě a rozsahu útoku/ incidentu, na který bude policie reagovat.

Další dopady návrhu lze hodnotit jako pozitivní, neboť některá opatření (agent, využití zpravodajských informací) přispívají k tomu, aby byla účinněji odhalována závažná trestná činnost. Vzhledem k tomu, že tato činnost má i podobu hospodářské trestné činnosti, přispěje tato úprava k čistotě podnikatelského prostředí.

Navržená právní úprava sama o sobě není spojena se sociálními dopady a dopady na rodinu. Navržená právní úprava není spojena s dopady na specifické skupiny obyvatel. Navrhovaná právní úprava nepředpokládá žádné dopady na životní prostředí.

D) Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Navrhovaná právní úprava není v rozporu a nestanovuje odchylky ve vztahu k zákazu diskriminace, nezavádí žádné rozdíly na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Navrhovaná právní úprava není rovněž v rozporu se zákonem č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Lze proto konstatovat, že právní úprava obsažená v návrhu zákona nemá žádné dopady ve vztahu k zákazu diskriminace.

E) Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Předložený návrh rozšiřuje možné zásahy policie do soukromí a osobních údajů (získávání informací od pracovníků sociálních služeb, oprávnění policie shromažďovat citlivé údaje za účelem ochrany osob a předcházení rizikům terorismu). Uvedená oprávnění policie jsou vždy vázána na plnění konkrétních úkolů v oblasti ochrany vnitřního pořádku a bezpečnosti, nelze je tedy využívat svévolně. Zároveň vždy musí být dodržována zásada přiměřenosti postupu dle § 11 zákona o policii. Předkládaný návrh je v souladu se Směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV

Policie, zpravodajské služby i orgány činné v trestním řízení budou postupovat podle dosavadních procesních pravidel, které jim nyní umožňují v zákonem stanovených případech zasahovat do soukromí osob a pro potřeby trestního řízení nakládat s osobními údaji osob. Zpravodajské služby (Bezpečnostní informační služba a Vojenské zpravodajství) a orgány činné v trestním řízení budou postupovat podle dosavadních zákonných pravidel, které jim umožňují stanoveným způsobem a v souladu se zásadou přiměřenosti a zdrženlivosti nakládat s osobními údaji osob. Nové pravomoci zpravodajským službám či

orgánům činným v trestním řízení návrh nepřiznává. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů) se na činnost zpravodajských služeb a orgánů činných v trestním řízení nevztahuje.

F) Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná úprava nepřináší zvýšení korupčního rizika. Návrh novely byl připraven na základě praktických zkušeností s aplikací policejních oprávnění či postupů dle trestního řádu. Rozsah návrhu je přiměřený množině vztahů, které má upravovat.

G) Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navržená právní úprava bude mít pozitivní dopady na bezpečnost a obranu České republiky, neboť

- a) posiluje a zefektivňuje pravomoci policie při řešení závažných ohrožení vnitřního pořádku a bezpečnosti,
- b) za určitých podmínek umožňuje procesní využití informací získaných zpravodajskými službami o závažné trestné činnosti jako důkazu v trestním řízení,
- c) má zlepšit využitelnost agenta v rámci trestního řízení a tím napomoci odhalování trestné činnosti.

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K části první- změna zákona o Policii České republiky

K bodu 1 (§ 23a):

Navrhuje se zákonné zakotvení linky tísňového volání 158. Linka 158 není jako jediná z tísňových linek zákonem upravena a je pouze uvedena v číslovacím plánu vydaného vyhláškou č. 117/2007 Sb., o číslovacích plánech sítí a služeb elektronických komunikací. Návrh také reaguje na budoucí povinnosti vyplývající ze Směrnice evropského parlamentu a Rady EU 2018/1972. Návrh opravňuje policii využívat v rámci příjmu tísňového volání službu ELS (Emergency Location Service). Princip fungování spočívá v automatickém vygenerování textové zprávy s lokalizačními údaji a jejím odesláním na určené pracoviště příjmu tísňového volání při vytočení čísla tísňové linky. Dále se upravuje vydávání záznamů hovoru na linku 158, které bylo dosud řešeno pouze v rámci interního aktu řízení. S ohledem na větší právní jistotu adresátů právních norem, zejména při vyřizování žádostí o vydávání záznamů hovorů, jsou subjekty, kterým může být záznam předán stanoveny zákonem.

K bodu 2 (§ 24 odst. 4):

Jedná se o zpřesnění uvedeného ustanovení a zohlednění toho, že zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů nově umožňuje poskytování bezplatné právní pomoci.

K bodu 3 (§ 34):

Návrh reaguje na úpravu zákona o odpovědnosti za přestupky, dle něhož se v případě propadnutí (či zabrání) věci k hodnotě věci nepřihlíží, vyžaduje-li to bezpečnost osob nebo majetku nebo jiný obdobný obecný zájem. Propadnutí či zabrání věci správním orgánem však zpravidla předchází odnětí věci policií, která je doposud povinna poměřovat hodnotu věci se závažností porušení zákona. V návaznosti na účinnou úpravu propadnutí věci v zákoně o odpovědnosti za přestupky se proto vymezení oprávnění k odnětí věci odpovídajícím způsobem mění i v zákoně o policii. O způsobu nakládání s věcí pak rozhodne správní orgán. Policista bude při odnímání věci nadále vázán obecnou zásadou přiměřenosti podle § 11 zákona o policii.

Ustanovení v obdobném smyslu se vkládá rovněž do zákona o obecní policii z důvodu jednotnosti právní úpravy.

Dále je nutné reagovat na judikaturní vývoj ve vztahu k lékům s obsahem pseudoefedrinu. Nejvyšší soud v rozhodnutí 11 Tdo 344/2017 uvedl, že léky s obsahem pseudoefedrinu nelze paušálně označit jako prekursor, ale bez dalších skutkových zjištění, jako "jiný předmět určený k výrobě drog".

K bodu 4 (§ 36a):

Navrhuje se nové oprávnění policisty zamezit provozu bezpilotního systému, a to za zákonem stanovených podmínek. S ohledem na možná zvýšená rizika plynoucí ze zásahu proti bezpilotnímu systému je využívání tohoto oprávnění vázáno nejen na zákonem již stanovenou zásadu přiměřenosti postupu podle § 11 zákona o policii, ale je také podmíněno nezbytností časovou i věcnou. Tyto zákonné limity by ve svém souhrnu měly dostatečně zajistit, že použití prostředků pro zamezení provozu bezpilotního systému ze strany policisty

nepovede ke vzniku neopodstatněného a nepřiměřeného rizika pro ostatní letecký provoz nebo osoby na zemi.

Zamezit provozu bezpilotního systému by bylo možné také postupem podle § 39 odst. 1 zákona o policii. Toto ustanovení se však vztahuje na výrazně širší spektrum situací, než představuje samotný zásah vůči bezpilotnímu systému. Ustanovení § 36a tak je, ve vztahu k obecnému postupu dle § 39 odst. 1 zákona o policii, ustanovením speciálním.

Bezpilotním systémem se v souladu s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1139 ze dne 4. července 2018 o společných pravidlech v oblasti civilního letectví a o zřízení Agentury Evropské unie pro bezpečnost letectví, kterým se mění nařízení (ES) č. 2111/2005, (ES) č. 1008/2008, (EU) č. 996/2010, (EU) č. 376/2014 a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/30/EU a 2014/53/EU a kterým se zrušuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 552/2004 a (ES) č. 216/2008 a nařízení Rady (EHS) č. 3922/91, Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) 2019/945 ze dne 12. března 2019 o bezpilotních systémech a o provozovatelích bezpilotních systémů ze třetích zemí a Prováděcího nařízení komise (EU) 2019/947 ze dne 24. května 2019 o pravidlech a postupech pro provoz bezpilotních letadel rozumí jak bezpilotní letadlo, tak model letadla.

K bodu 5 (§ 37 odst. 2):

Nově se stanoví, že policista nemá povinnost výbušninu zničit ihned po nález, ale může ji na přiměřenou dobu uložit. Jedná se o reakci na praktický výkon zejména pyrotechnických činností, kdy často dochází k případům, při kterých je nutné nalezenou municí kvůli různým podmínkám v místě nálezů převézt a dočasně uložit na vhodné místo. Zároveň se některé výbušniny z praktických a ekonomických důvodů neničí samostatně, ale hromadně, přičemž do té doby jsou uloženy na vhodném místě.

K bodu 6 (§ 38 odst. 2):

Uvedenou změnou se reaguje na judikaturní vývoj ve vztahu k lékům s obsahem pseudoefedrinu. Nejvyšší soud v rozhodnutí 11 Tdo 344/2017 uvedl, že léky s obsahem pseudoefedrinu nelze paušálně označit jako prekursor, ale bez dalších skutkových zjištění, jako "jiný předmět určený k výrobě drog".

K bodu 7 (§ 39):

Návrh ustanovení obecně zpřesňuje výkon rušení provozu zařízení, sítí a služeb elektronických komunikací a způsob informování dotčených subjektů o těchto krocích. Dále návrh nově zakotvuje možnost, aby policie využívala rušení též v rámci výcviku. Policii je stanovena povinnost informovat o rušení Český telekomunikační úřad, operační středisko IZS a Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. Ve všech případech je informování důležité, aby tyto subjekty mohly přijmout dostatečná organizační opatření k zajištění svých úkolů, s cílem minimalizovat dopady na dotčenou oblast elektronických komunikací a sítí a jejich pokojné využívání.

Nový odstavec 3 rozšiřuje možnost rušit poskytování služeb elektronických komunikací i na situace, kdy dochází ke vzniku bezprostředně hrozící škody způsobené jednou z forem tzv. kybernetického útoku. Pro účely tohoto ustanovení rozumíme kybernetickým útokem takové jednání, které představuje buď protiprávní zásah do počítačového systému, nebo které může mít dopad na větší počet informačních systémů orgánů veřejné moci, čímž může způsobit nefunkčnost těchto systémů.

Protiprávním zásahem do informačního systému orgánu veřejné moci se míní činnost neznámého pachatele, který překonal bezpečnostní opatření a získal neoprávněně přístup k počítačovému systému nebo k jeho části, což neznámému pachateli umožní bez autorizace správce informačního systému neoprávněně vymazat, zničit, poškodit, změnit a potlačit data nebo vložit do informačního systému jiná data nebo učinit jiný zásah do programového nebo technického zařízení informačního systému. Stejně tak se může jednat o činnost neznámého pachatele spočívající v úmyslném neoprávněném omezení funkčnosti počítačového systému. Počítačovou sítí se označují technické prostředky, které realizují spojení a výměnu informací mezi počítači za určitých pravidel.

Při rušení dle § 39 bude policie vždy postupovat v souladu se zásadou přiměřenosti dle § 11, tedy musí vždy dbát, aby žádné osobě v důsledku jejich postupu nevznikla bezdůvodná újma, aby jejich rozhodnutím neprovedl úkon nevznikla osobám, jejichž bezpečnost je ohrožena, bezdůvodná újma a postupovat tak, aby případný zásah do práv a svobod osob, vůči nimž směřuje úkon, nebo osob nezúčastněných nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného úkonem. V praxi se tedy bude jednat zejména o to, že prostředky a postupy využívané k rušení, a rozsah jejich použití, musí vždy proporcionálně odpovídat míře rizika a výši bezprostředně hrozící škody.

K bodu 8 (§ 42 odst. 3):

Uvedenou změnou se reaguje na judikaturní vývoj ve vztahu k lékům s obsahem pseudoefedrinu. Nejvyšší soud v rozhodnutí 11 Tdo 344/2017 uvedl, že léky s obsahem pseudoefedrinu nelze paušálně označit jako prekursor, ale bez dalších skutkových zjištění, jako "jiný předmět určený k výrobě drog". Dále jsou do textu v souladu s novým zněním zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu, ve znění pozdějších předpisů, doplněny pojmy „munice“ a „výbušný předmět“. Za účelem zajištění, odstranění a zničení věcí, které mohou představovat bezprostřední závažné ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí se zakotvuje možnost, aby policie v rámci pátrání po těchto věcech, mohla provést prohlídku vozidla.

K bodu 9 (§ 42 odst. 4):

Návrh stanoví nově oprávnění policisty provést v zákonem stanovených případech prohlídku dopravního prostředku, pronásleduje-li vozidlo, jehož řidič na výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu nezastavil.

K bodu 10 (k § 44 odst. 1):

Toto ustanovení umožňuje policistovi vykázat agresora z bytu nebo domu společně obývaného s ohroženou osobou v případech domácího násilí. Ochrana se vztahuje na přímo ohrožené osoby takovým jednáním. Navržená změna spočívá v zařazení nezletilého dítěte, které také obývá společné obydlí, mezi ohrožené osoby.

K bodu 11 (k § 45 odst. 3):

V návaznosti na v současnosti velmi diskutovanou problematiku práce s osobou s násilným chováním (násilnou osobou) v případech domácího násilí se navrhuje, aby policie v rámci komunikace s násilnou osobou předala této osobě informace o tom, na která místa se může obrátit v případě zájmu o to, aby i jí byla poskytnuta pomoc zejména ve formě terapeutických programů.

K bodu 12 (§ 47 odst. 3):

Během účinnosti ustanovení o vykazání se v aplikační praxi ukázalo, že lze takové vykazání provést i v případě, že policie nevstupuje do společného obydlí ohrožené a násilné osoby, proto se navrhuje změna okamžiku začátku vykazání, což je důležité pro běh desetidenní lhůty.

K bodům 13, 14 a 15 (§ 49 odst. 2 až 4):

Navrhované ustanovení rozšiřuje okruh osob, kterým může být poskytována ochrana ze strany policie, a to na základě rozhodnutí ministra vnitra. Samotný rozsah a způsob takového zajištění bude ministr vnitra určovat na základě návrhu policejního prezidenta. V bodech 14 a 15 se jedná se o legislativně technickou změnu reagující na rozšíření ustanovení.

K bodu 16 (§ 50 odst. 2):

Nový prvek v rámci zajištění bezpečnosti osob dle § 49 odst. 2 zákona o policii je nutné zohlednit ve vztahu ke krátkodobé ochraně dle § 50 zákona o policii tak, aby bylo zjevné, že poskytování policejní ochrany dle § 49 odst. 2 zákona o policii nevyklučuje možnost udělení krátkodobé ochrany, budou-li pro ni splněny další podmínky.

K bodu 17 (§ 54 písm. d):

Legislativně technická úprava související s bodem 18.

K bodu 18 (§ 54 písm. f):

Návrh řeší absenci oprávnění k použití pout a prostředků k zamezení prostorové orientace u osoby, vůči které vykonává zdravotnické zařízení ochranné léčení a policií je tato osoba přepravovaná mimo zabezpečený prostor tohoto zařízení. Policie zde spolupracuje se zdravotnickými zařízeními na základě ustanovení § 17 zákona o policii. Jedná se zejména o situace, kdy soud uložil osobě výkon ochranného léčení ústavního v konkrétním zdravotnickém zařízení, avšak osoba musí být dočasně ze zdravotních důvodů hospitalizována v jiném zdravotnickém zařízení. Policie je žádána, aby asistovala při převážení takové osoby do jiného zdravotnického zařízení, avšak nemá k této osobě žádné bližší informace a nemůže tedy vždy jasně predikovat jednání a chování přepravované osoby. Zpravidla se jedná o nebezpečné pacienty, které není zdravotnický personál schopen vlastními silami bezpečně zvládnout a připravit k převozu, a proto žádá o spolupráci policii. Použití pout a prostředků k zamezení prostorové orientace má, za dodržení zásady přiměřenosti, předejít možným závažnějším následkům, například v důsledku eskalace chování převážené osoby.

K bodu 19 (§ 66 odst. 2):

Úřad pro civilní letectví a Řízení letového provozu ČR spravují rejstříky a evidence letadel, které jsou provozovány fyzickými nebo právnickými osobami. Jedná se o Letecký rejstřík, Evidenci bezpilotních letadel a jejich pilotů, Seznam držitelů oprávnění pro obchodní leteckou dopravu a Seznam oprávněných firem k provádění zkoušení, projektování, údržby, výroby a řízení zachování letové způsobilosti. Zajištění přístupu potřebuje policie pro řešení případů, kdy je nutné reagovat na výskyt bezpilotního systému, který je možný vnímat jako hrozbu. Právě prostřednictvím přístupu do rejstříků bude možné okamžitě získat informace o bezpilotním systému, jeho majiteli a zejména o tom, zda má daný let v určité lokalitě povolen.

V současné době nemohou orgány služby cizinecké policie při kontrole účelu pobytu cizinců na území České republiky [§ 9 odst. 1 písm. d), § 163 odst. 1 písm. l) a q) a § 164 odst. 1 písm. c) zákona č. 326/1999 Sb.] prověřovat, zda cizincem předkládaný doklad – v tomto případě rozhodnutí o povolení k zaměstnání Úřadu práce České republiky – je platný a byl skutečně příslušným orgánem vydán. Na tento nedostatek upozorňují padělky povolení k zaměstnání předkládané cizinci, zejména z Ukrajiny. K řešení této nevyhovující situace se navrhuje umožnit dálkový přístup do evidence vydaných povolení k zaměstnání Ministerstva práce a sociálních věcí orgánům Policie ČR, které kontrolují účel pobytu cizince na území České republiky.

K bodu 20 (§ 67 odst. 1 písm. b):

Evidence přestupků je samostatnou evidencí, kterou vede Rejstřík trestů až od roku 2017. Současné znění zákona o policii na tuto skutečnost dosud nereaguje. Při určování druhu správního trestu a jeho výměry (viz § 37 zákona č. 250/2016 Sb.) se mj. přihlíží i k přitěžujícím okolnostem, mezi které patří např. skutečnost, že pachatel spáchal více přestupků nebo je spáchal opakovaně (viz § 40 zákona č. 250/2016 Sb.).

K bodu 21 (§ 67 odst. 3):

Legislativně technická změna související s novelizačním bodem 20.

K bodu 22 (§ 68 odst. 3 písm. b):

Návrh řeší situaci, kdy pracovníci azylových domů či jiných zařízení, které jsou provozovány podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, nejsou oprávněni ani na zákonnou žádost policie při pátrání po osobách sdělovat požadované informace, a to s odkazem na povinnost mlčenlivosti stanovenou v § 100 tohoto zákona. Navrhované ustanovení má získání těchto informací umožnit.

K bodu 23 (§ 70 odst. 2):

Návrh reaguje na poznatky z praxe, kdy z hlediska právní jistoty není, dle stávajícího znění, zcela zřejmé, zda je policista povinen svoji činnost v zájmovém prostředí vždy zastírat, nebo zda se jedná o oprávnění policisty a ten má možnost uvážení dle nastalých okolností. Jako příklad lze uvést činnost policisty, který získává informace ze zájmového prostředí, ale nezastírá svoji příslušnost (osoba, se kterou jedná, si je vědoma jeho příslušnosti k policii) a je potřebné při této činnosti uhradit vzniklé výdaje ze zvláštních finančních prostředků této osobě, která ovšem není informátorem.

K bodu 24 (§ 79 odst. 3):

Policie plní celou řadu úkolů, jejichž úspěšné splnění vyžaduje znalost citlivých osobních údajů. Shromažďovat údaje o rasovém nebo etnickém původu, náboženském, filosofickém nebo politickém přesvědčení, členství v odborové organizaci, zdravotním stavu, sexuálním chování nebo sexuální orientaci může policie dle nyní účinného znění § 79 odst. 3 pouze tehdy, je-li to nezbytné pro účely šetření konkrétního trestného činu nebo přestupku. Platí tedy, že pro jiné (obdobně závažné úkoly) nyní tyto údaje shromažďovat nelze.

Ovšem např. při zajišťování ochrany osob, zejména při postupech dle zákona o ochraně svědka, ale i při poskytování krátkodobé ochrany dle § 50 zákona o policii, je naprosto klíčové dozvědět se o chráněné osobě co největší množství informací tak, aby bylo možné stanovit veškerá potenciální zdroje rizik a přizpůsobit jim způsoby zajištění ochrany.

Poskytování ochrany dle zákona o ochraně svědka je velmi specifické a realizuje se skutečně až v situacích, kdy není možné zajistit bezpečnost a zdraví osob mírnějším způsobem. Je nutné mít na zřeteli to, že poskytování zvláštní ochrany a pomoci se netýká jen samotných chráněných osob a jejich blízkých, ale také policistů, kteří se na tomto procesu podílejí a dalších více či méně zainteresovaných osob.

Úkoly policie jsou obecně dány ve dvou liniích, linii trestně právní (přestupkové) a linii ochrany osob. Trestně právní linie již oprávnění ke zpracování všech osobních údajů má. Návrh má zajistit, aby i v linii zajišťující ochranu osob bylo možné zpracovávat všechny osobní údaje potřebné pro plnění tohoto úkolu.

Policie dále nemá doposud zákonné zmocnění ke shromažďování údajů o náboženském nebo politickém přesvědčení u zájmových osob z hlediska preventivně bezpečnostních opatření, tak jako je tomu v jiných evropských státech (SRN, Francie..). Teroristické trestné činnosti se dopouští především osoby, které prošly procesem radikalizace, k jejich odhalení však bezpečnostní složky nezbytně potřebují mít možnost shromažďovat a pracovat s citlivými osobními údaji.

Znění je po schválení zákona 111/2019 Sb. předkládáno již vůči nové podobě § 79 zákona o policii, tj. jako novela odstavce 3. Zákonem 111/2019 Sb. byly kromě jiného zvláštní kategorie osobních údajů (tzv. citlivé údaje), kterým je poskytována zvýšená ochrana, rozšířeny o etnický původ, zdravotní stav a sexuální orientaci.

Směrnice 2016/680(EU) vyžaduje v čl. 10, aby tyto zvláštní kategorie osobních údajů byly zpracovány pouze, pokud existují vhodné záruky a pokud je zpracování povoleno právem Unie nebo členského státu, případně jde o ochranu životně důležitých zájmů nebo jde o údaje zjevně zveřejněné subjektem údajů.

Navrhovaná změna tak představuje rozšíření zákonného titulu pro zpracování ve smyslu čl. 10 odst. 1 písm. a) výše uvedené směrnice pro účely, které spadají pod čl. 1(1) téže směrnice, tj. ochranu určitých osob a ochranu před teroristickými hrozbami.

Ochranou osob se rozumí jak krátkodobá ochrana osoby, tak ochrana svědka a jemu blízkých osob, přičemž obě tyto policejní činnosti jednoznačně spadají pod policejně prováděnou prevenci trestné činnosti, jakož i pod ochranu před hrozbami pro veřejnou bezpečnost, ochrana svědka je též součástí plnění policejních úkolů v rámci vyšetřování a stíhání trestné činnosti.

Předcházení a odhalování konkrétních hrozeb v oblasti terorismu spadá pod účely prevence a odhalování trestných činů a ochrany před hrozbami pro veřejnou bezpečnost a jejich předcházení. Jak je uvedeno výše, teroristické trestné činnosti předchází proces radikalizace, který úzce souvisí s vývojem náboženského (a)nebo politického přesvědčení pachatelů. Pro vyhodnocení rizikovitosti konkrétních osob je proto nutné shromažďovat údaje vypovídající o náboženském přesvědčení nebo politických názorech zejm. u osob, u kterých není dána konkrétní souvislost s již spáchanými teroristickými trestnými činy, nebo s připravovanými teroristickými trestnými činy, které jsou policii známy alespoň na úrovni podezření. Jde tedy o případy, kdy dosavadní znění novelizovaného ustanovení brání policii přistupovat k jednotlivcům jako k jednotlivcům a nikoli jen jako ke členům určité skupiny (např. ženy muslimského vyznání ve výkonu trestu).

K bodům 25 (§ 84b odst. 6):

Jde o drobné doplnění implementace směrnice o PNR 2016/681(EU), protože stávající znění výslovně nezahrnuje údaje vzniklé logováním operací s údaji v databázi PNR. Pro odstranění pochybností o řádné a důsledné implementaci čl. 13 odst. 6 této směrnice se tedy doplňuje termín odkazující na „automatizovaně pořízené záznamy“ (tzv. logy) o těchto zpracováních, které je podle daného ustanovení nutno uchovávat 5 let.

K bodu 26 (§ 87 odst. 2):

Ustanovení § 87 odst. 1 se ponechává v platném znění. Toto ustanovení je třeba vykládat v souvislosti s § 82 odst. 1, který stanoví obecnou tříletou lhůtu pro přezkum další potřeby zpracování osobních údajů, čímž se plní požadavek čl. 5 směrnice 2016/680(EU). § 87 odst. 1 pak doplňuje toto ustanovení tím, že stanoví případy, kdy se osobní údaje považují za nadále potřebné pro další zpracování. Je to samozřejmě jednak v případech, kdy jsou osobní údaje nadále využívány nebo jsou součástí spisového materiálu, a také v některých případech pátrání po hledaných nebo pohřešovaných osobách, kdy je další potřeba osobních údajů doložena dlouhodobou policejní zkušeností. Při prověřování potřeby podle § 82 odst. 1 tak musí policie zvážit i případy podle § 87 odst. 1, které poskytují podrobnější vodítka, dokud se uplatňují (tj. budou zvažovány opakovaně). Vzhledem k tomu, že čl. 4(1)(e) ani čl. 5 směrnice 2016/680(EU) nepožadují nějakou nejzazší lhůtu pro výmaz osobních údajů, nedochází kvalifikovaným opakovaným posuzováním další potřeby osobních údajů k jejímu porušení.

V § 87 se v novém odst. 2 upřesňuje doba vedení některých záznamů, kterými policie dokládá plnění povinností plynoucích ze směrnice 2016/680 (EU) o ochraně osobních údajů v trestněprávní oblasti, tj. informací doprovázejících některé druhy přenosů osobních údajů do třetích zemí, kde taková úprava dosud chyběla, a logů, kde je v podmínkách policie jako největšího bezpečnostního sboru nutné předejít neúměrnému hromadění velmi starých záznamů o přístupech, u kterých není pravděpodobné, že ještě budou využity v rámci vnitřní kontroly nebo kontroly ze strany Úřadu pro ochranu osobních údajů. Vzhledem k tomu, že některé předpisy EU o policejní spolupráci požadují různou odlišnou dobu uchování logů (např. čl. 13 odst. 6 směrnice 2016/681(EU) o PNR požaduje uchování logů po dobu 5 let, zatímco čl. 30 odst. 4 rozhodnutí 2008/615 o průmské spolupráci požaduje uchování logů jen po dobu 2 let), bylo nutné toto obecné pravidlo doplnit možností odchylky v případech, kdy to předpisy EU o policejní spolupráci vyžadují.

K bodu 27 (§ 97 odst. 2):

S ohledem na to, že při šetření upozornění dle § 97 odst. 1 zákona o policii bývá prováděno mnoho důkazních prostředků, ukazuje se, že stávající lhůta k vyrozumění podatele je nedostačující. Navrhuje se úpravu sjednotit s ustanovením § 175 odst. 5 správního řádu na 60 dnů.

K bodu 28 (§ 97 odst. 3):

Úprava § 175 správního řádu se neuplatní tehdy, když zvláštní právní předpisy obsahují samostatný proces vyřizování stížností. Za tento samostatný proces vyřizování „stížností“ je nezbytné považovat také ustanovení § 97 zákona o policii. Ustanovení § 97 je tudíž speciální právní úpravou ve vztahu k úpravě stížnosti podle ustanovení § 175 správního řádu, jehož aplikace je v podmínkách policie problematická, neboť institut stížnosti ve smyslu § 175 správního řádu se vztahuje pouze na ty případy, které spadají do působnosti správního řádu.

Policie plní rozmanité úkoly, které patří do různých právních odvětví a nikoliv tedy pouze do působnosti správního řádu. Na postup při vyřizování upozornění na policisty a zaměstnance policie podle § 97 zákona o policii se subsidiárně využije část IV. správního řádu.

Nově vkládaný odstavec 3 upravuje obdobně jako je tomu v § 175 správního řádu možnost podatele požádat si o přešetření vyřízení upozornění nadřízeným policistou či zaměstnancem policie, a to za předpokladu, že byl činností policisty nebo zaměstnance policie přímo sám dotčen. Účelem přešetření vyřízení upozornění nadřízeným policistou či zaměstnancem policie nemá být přezkum procesních postupů správních a policejních orgánů v rámci vedených řízení. Jednotlivé procesní úkony policistů ve správním či trestním řízení totiž samy o sobě nepředstavují zásah do práv účastníka řízení, neboť účastník řízení se může domáhat ochrany proti konečnému rozhodnutí pomocí opravných prostředků.

K bodu 29 (§ 111 písm. b):

Návrh upravuje využití konkrétních oprávnění ve vztahu k přestupkovému jednání, které má znaky přestupku. Jednání, které má znaky přestupku dosud nespadlo pod pojem přestupku tak, jak je definován § 5 zákona o odpovědnosti za přestupky, což výkon oprávnění výrazně limituje a ztěžuje práci policistům, kteří řeší tato protiprávní jednání ještě před zahájením formálního řízení.

K bodu 30 (§ 111 písm. c):

V souvislosti s prohlídkami osob byly zaznamenány námitky, které poukazovaly na to, že policisté vyžadují při prohlídce provádění dřepů, aniž by byl takový postup výslovně stanoven zákonem. Ačkoliv takový postup není porušením principu zákonnosti dle čl. 2 odst. 2 Listiny a čl. 2 odst. 3 Ústavy České republiky, je, z důvodu lepší předvídatelnosti práva a k vyloučení všech pochybností, navrhováno toto oprávnění výslovně implementovat do zákona. Ke zdůraznění subsidiárního charakteru prohlídky osoby pozorováním odhaleného těla se vkládají slova „je-li to nezbytné“.

K bodu 31 (§ 111 písm. g):

Navrhované ustanovení stanoví možnost zpracování úředního záznamu za použití audio či video záznamu za dodržení všech dalších zákonných podmínek. Změna zohledňuje využívání moderních záznamových technologií a má za cíl významně zrychlit práci policie a snížit zátěž osoby při kontaktu s policií.

K bodu 32 (§ 116 odst. 6):

Stávající právní úprava stanoví povinnosti v oblasti civilního letectví v návaznosti na Mezinárodní úmluvu o civilním letectví, která výslovně uvádí, že se nevztahuje na letadla vojenská, policejní a celní. Protože policejní bezpilotní systémy v právní úpravě dosud obsaženy nejsou, navrhuje se stanovit pro ně stejný režim jako pro ta civilní.

K bodu 33 (§ 117b):

Účelem navrhované změny je legislativní zajištění standardizace a systemizace specifického majetku nezbytně nutného pro zajištění výkonu služby u policie (služební dopravní prostředky, individuální vybavení jako např. ochranné prostředky, atd.). Cílem standardizace a systemizace tohoto majetku je definovat parametry a množství tohoto specifického majetku jednotlivých typů služeb policie a tím zajistit dostatečné finanční prostředky pro

jeho pořízení a obměnu. Právní předpis by měl obsahovat druh majetku, obecné standardy majetku, parametry ovlivňující jeho rozmístění a objem a parametry určující nutnost obměny majetku.

K části druhé- změna trestního řádu

K bodům 1 a 2 (§ 11):

Navržená úprava doplňuje § 11 odst. 1 o další výjimku ze zásady legality, a to pro případy, ve kterých je stanovena nestíhatelnost agenta (viz návrh § 158e odst. 7 trestního řádu). Předmětné ustanovení je zařazeno jako nové písmeno m), jelikož podmínky, za kterých nelze agenta trestně stíhat, jsou v principu podobné těm, které jsou uvedeny v písmeni l), kdy nemožnost vést trestní řízení vychází nikoliv z hmotného práva, ale ze samotného trestního řádu. Vkládané ustanovení tedy neruší strukturu § 11 a zachovává logické řazení jednotlivých písmen.

K bodu 3 (§ 85 odst. 2):

Na rozdíl od osobní prohlídky, jejímž účelem je nalezení věcí důležitých pro trestní řízení, je osobní prohlídka uvedena v § 82 odst. 4 prohlídkou bezpečnostní, která je svým charakterem identická s prohlídkami osob upravených zákonem o policii. O jejím specifickém postavení lze usuzovat i podle § 83b odst. 4 trestního řádu, podle kterého není k provedení osobní prohlídky podle § 82 odst. 4 nezbytný příkaz k osobní prohlídce. Bezpečnostní osobní prohlídka musí reagovat na bezprostřední ohrožení života a zdraví, což zajištění přítomnosti zúčastněné osoby podstatným způsobem komplikuje. Proto se navrhuje, aby byl způsob vykonání osobní bezpečnostní prohlídky stejný jako způsob provedení prohlídky osoby podle zákona o policii.

K bodu 4 (§ 89):

Navrhuje se umožnit procesní využití zákonem stanovených zpravodajských informací získaných dle příslušných právních předpisů jako důkazu v trestním řízení.

Vzhledem ke garancím práva na ochranu soukromí, jak jsou rozvedena judikaturou Ústavního soudu a ESLP (k tomu více obecná část důvodové zprávy), se navrhuje umožnit důkazní využití v trestním řízení pouze těch informací, které jsou získané použitím zpravodajské techniky a které jsou srovnatelné s jednotlivými instituty upravenými v trestním řádu. Konkrétně jde o

- vyhledávání, otevírání, zkoumání nebo vyhodnocování dopravovaných zásilek podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona o BIS a téhož ustanovení zákona o VZ,
- odposlouchávání, zaznamenávání telekomunikačního, radiokomunikačního a jiného obdobného provozu podle § 8 odst. 1 písm. b) zákona o BIS a téhož ustanovení zákona o VZ,
- zjišťování údajů o telekomunikačním, radiokomunikačním a jiném obdobném provozu podle § 8 odst. 1 písm. b) zákona o BIS a téhož ustanovení zákona o VZ a
- o pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů podle § 8 odst. 1 písm. c) zákona o BIS a téhož ustanovení zákona o VZ.

Stávající praxe u ostatních druhů zpravodajských prostředků se nijak nemění.

Ve snaze o vymezení co nejvhodnějšího okruhu trestních věcí, u nichž by bylo možné využít zpravodajské informace za určitých podmínek jako důkaz v trestním řízení, je vycházeno zejména z toho, že takový postup musí být realizován pouze v případech nejzávažnější trestné činnosti, kdy z hlediska chráněných zájmů je využití informací získaných mimo trestní řízení akceptovatelné. Samozřejmě za splnění dalších v návrhu uvedených podmínek. Návrh vychází z toho, že Ústavní soud ve svém nálezu připustil, že u závažné trestné činnosti spojené s aktuálním nebezpečím by bylo možné informace předat a důkazně využít i bez splnění všech požadovaných záruk a prolomit ústavní garance práva na ochranu soukromí v zájmu ochrany jiného statku. Navrhovaná právní úprava si klade za cíl připustit důkazní využití informací s ohledem na dodržení všech těchto garancí.

Návrh zohledňuje judikaturu Ústavního soudu týkající se zákazu zasahování politického orgánu do trestního řízení i další garance v procesu jejich povolování a použití. Zpravodajské informace, které by v trestním řízení byly použitelné jako důkaz, se navrhuje omezit na informace získané prostřednictvím zpravodajské techniky, konkrétně pouze prostřednictvím institutů vymezených v § 8 odst. 1 písm. a) až c) zákona o BIS a v § 8 odst. 1 písm. a) až c) zákona o VZ. Tyto instituty v trestním řízení odpovídají zadržení a otevření zásilky, její záměně a sledování podle § 86 až 87c trestního řádu, odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 trestního řádu, zjištění údajů o telekomunikačním provozu podle § 88a trestního řádu a sledování osob a věcí podle § 158d odst. 3 trestního řádu.

Další garanci představuje i dále uváděná změna zákona o zpravodajských službách, kde se stanoví, že vedle samotné informace, která by eventuálně mohla být použita jako důkaz v trestním řízení, nutné předat i ucelený soubor materiálů zachycující údaje o způsobu získání konkrétní informace zpravodajskými službami, včetně postupu zpravodajských služeb, které tomuto získání předcházelo, což má za cíl zajistit verifikovatelnost takovýchto informací z hlediska zákonnosti jejich získání.

Návrh klade důraz na subsidiaritu použití zpravodajských informací jako důkazu v trestním řízení. Tyto informace budou moci být použity jako důkaz jen tehdy, pokud by jejich získání nebylo jiným způsobem vůbec možné (tedy nemělo by požadované účinky), nebo by sice možné bylo, ale jen s podstatnými obtížemi spočívajícími například ve výrazně vyšších nákladech nebo ve vynaloženém úsilí orgánů činných v trestním řízení.

Od okamžiku, kdy bude zpravodajská informace získaná postupem podle příslušných právních předpisů upravujících činnost zpravodajských služeb předána, se s ní nakládá obdobně, jako by šlo o informaci získanou postupem dle trestního řádu. Konkrétní zákonný režim tedy bude záležet na druhu zpravodajské techniky, která byla pro získání informace použita. Vždy se bude aplikovat právní úprava těch institutů trestního řádu, které jsou věcně srovnatelné s použitým druhem zpravodajské techniky. V případě vyhledávání, otevírání, zkoumání a vyhodnocování zásilek půjde o ustanovení o zadržení a otevření zásilky, její záměně a sledování podle § 86 až 87c trestního řádu. Půjde-li o odposlouchávání nebo zaznamenání telekomunikačního, radiokomunikačního a jiného obdobného provozu, uplatní se režim dle § 88 trestního řádu, včetně nepřípustnosti použití takovéto informace, je-li obsahem záznamu komunikace obviněného s obhájcem, a její okamžité zničení (§ 88 odst. 1 in fine), zničení pořízených záznamů o telekomunikačním provozu (§ 88 odst. 7), povinnosti zpětného informování uživatele odposlouchávané stanice (§ 88 odst. 8 a 9) a přezkumného

řízení prováděného Nejvyšším soudem dle § 314l a násl. trestního řádu. V případě zjišťování údajů o telekomunikačním, radiokomunikačním a jiném obdobném provozu se uplatní úprava dle § 88a trestního řádu, včetně zpětného informování o nařízeném zjišťování údajů (§ 88a odst. 2 a 3) a přezkumného řízení prováděného Nejvyšším soudem dle § 314l a násl. trestního řádu. V případě pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů se uplatní stejný zákonný režim, jako by šlo o sledování osob a věcí prováděné dle § 158d odst. 3 trestního řádu.

K bodům 5 (§ 158e odst. 4):

Novelizované ustanovení se doplňuje o omezení doby, na kterou může být použití agenta povoleno, a to nejvýše na šest měsíců. Cílem této změny je posílení procesních záruk při využívání tohoto operativně pátracího prostředku a lze ji vnímat jako jistou protiváhu nově koncipovaným podmínkám nestíhatelnosti. Časově omezené je i případné prodloužení tohoto povolení, které může být vydáno pouze na základě nového návrhu, který obsahuje i vyhodnocení dosavadní činnosti agenta.

K bodu 6 (§ 158e odst. 6):

Navrhuje se zavést výslovný zákaz policejní provokace, který vychází ze samotných principů právního státu. Jak konstatoval i ESLP ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku (č. 25829/94, rozsudek ze dne 9. června 1998), pokud byl skutek, za který byl obžalovaný odsouzen, vyprovokován policií, znamená to bez dalšího porušení práva na spravedlivý proces, i kdyby samotné trestní řízení proběhlo v souladu s dalšími procesními zárukami.

K bodu 7 (§ 158e odst. 7):

Navrhované ustanovení § 158e odst. 7 trestního řádu nahrazuje dosavadní beztrestnost agenta výjimkou ze zásady legality, pro jejíž uplatnění ale musejí být splněny podmínky uvedené v návěťi tohoto ustanovení (pozitivní podmínka) a zároveň zde nesmí být žádná z okolností uvedených v písmenech a) až d) (negativní podmínky).

Aby nemohl být agent stíhán, je především nutné, aby se trestného činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti uvedené v § 158e odst. 1 trestního řádu nebo s cílem takové činnosti předejít. Na rozdíl od současné úpravy beztrestnosti již nebude nutné, aby se agent účastnil nebo podporoval činnost organizované zločinecké skupiny nebo aby se účastnil činnosti teroristické skupiny, rozhodující bude, jestli půjde o trestnou činnost uvedenou v § 158e odst. 1, nikoliv o to, zda má souvislost s organizovaným zločinem.

Dalším cílem úpravy je naplnit požadavky praxe, kdy jsou agenti v zájmovém prostředí vystavováni různým zkouškám „spolehlivosti“ a současný právní rámec jim nedává možnost jejich absolvování a splnění služebního úkolu. Současná právní konstrukce beztrestnosti agenta, která je založena na pozitivním výčtu trestných činů, za které agent není trestně odpovědný je spojena s řadou rizik, zejména nutí agenta, aby spoléhal na okolnosti vylučující protiprávnost jako je krajní nouze a přípustné riziko, což je spjata s velkou mírou právní nejistoty, která je při nasazení agenta nežádoucí. Nasazení agenta je možné jen za velmi přísných podmínek v případech, kdy je využití jiného operativně pátracího prostředku neúčinné. Je tedy legitimní, aby zájem společnosti na vyšetření závažných trestných činů byl privilegován před potrestáním policisty, který se pohyboval v zájmovém prostředí a který svou činností napomohl k tomu, aby byla taková trestná činnost odhalena. V zájmu společnosti a státu rovněž je, aby takový agent, který podstupuje značné riziko, mohl během svého působení spoléhat na to, že nebude potrestán (nedopustí-li se excesu). Nebyla přejata

slovenská úprava, podle které není excesem agenta, pokud „byl k činu donucený zločineckou skupinou, nebo teroristickou skupinou, ve které působí, nebo pokud spáchá takový čin v důvodné obavě o život nebo zdraví své nebo blízké osoby“, neboť taková formulace by mohla činit aplikační potíže.

Tímto ustanovením nejsou dotčena ustanovení o okolnostech vylučujících protiprávnost podle § 28 až 32 trestního zákoníku, ustanovení o zániku trestní odpovědnosti za přípravu zvláště závažného zločinu podle § 20 odst. 3 trestního zákoníku, o zániku trestní odpovědnosti za pokus trestného činu podle § 21 odst. 3 trestního zákoníku a ustanovení o účinné lítosti podle § 33 trestního zákoníku. Zároveň nejsou dotčena zvláštní ustanovení o beztrestnosti při nadřzování podle § 366 odst. 2 trestního zákoníku, nepřekažení trestného činu podle § 367 odst. 2 trestního zákoníku, a ustanovení o beztrestnosti při neoznámení trestného činu podle § 368 odst. 2 trestního zákoníku.

- k § 158e odst. 7 písm. a)

Výčet trestných činů, za které bude agent stíhán vždy, je inspirován slovenskou právní úpravou, přičemž trestné činy, jejichž objektem je život nebo zdraví a trestné činy poruchové, které jsou spojeny se zvláště závažným následkem [viz písm. b)] nebyly na rozdíl od slovenské právní úpravy do výčtu zahrnuty, neboť by to bylo nadbytečné.

Prvním z těchto trestných činů, pro jejichž spáchání bude agent stíhán, je mučení a jiné nelidské zacházení podle § 149 trestního zákoníku. Právo nebýt mučen ani podroben krutému nebo nelidskému zacházení je právem absolutním jak podle čl. 7 odst. 2 Listiny, tak podle čl. 3 Úmluvy. Ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva je za nelidské zacházení nutno považovat i pouhou hrozbu mučení, je-li bezprostřední a reálná (srov. Gafgen proti Německu, č. 22978/05, rozsudek ze dne 1. června 2010) a takové jednání musí být účinně a řádně vyšetřeno za všech okolností (Assenov a ostatní proti Bulharsku, č. 24760/94, rozsudek ze dne 28. října 1998).

Následují vybrané trestné činy proti důstojnosti v sexuální oblasti doplněné o trestný čin svádění k pohlavnímu styku podle § 202 trestního zákoníku. Dále jsou ve výčtu zahrnuty trestné činy ohrožující vzdušný dopravní prostředek, civilní plavidlo a pevnou plošinu a vybrané trestné činy proti základům České republiky, cizího státu a mezinárodní organizaci, u kterých teoreticky přichází v úvahu, že by je mohl páchat agent během svého nasazení.

U trestných činů zmiňovaných v odůvodňovaném ustanovení tak převažuje zájem státu na řádné činnosti agenta nad tím, aby došlo k postihu za uvedená jednání, pokud agent nejednal zjevně nepřiměřeně. Kritérium pro zařazení určitých trestných činů do toho výčtu tak není typová závažnost trestného činu vyjádřená mechanicky jeho trestní sazbou. Pokud by byl výčet trestných činů založen pouze na výši trestní sazby, došlo by k rapidnímu nárůstu trestných činů, u kterých by byla založena trestnost (resp. stíhatelnost) agenta, a to i v porovnání s dnešním stavem. Došlo by tedy ke značnému omezení využití institutu agenta, což by se negativně projevilo na objasňování závažné kriminality.

Korektivem tohoto výčtu, který by sám o sobě nemohl obstát, jsou ale dále podmínky uvedené v následujících písmenech b) až d).

- k § 158e odst. 7 písm. b)

V ustanovení § 158e odst. 7 písm. a) je obsažen výčet trestných činů, pro něž bude agent trestně stíhán vždy. Neznamená to však, že pro spáchání jiného trestného činu bude vždy agent beztrestný, resp. nestíhatelný – právní úprava bude doplněna korektivy, které v

souhrnu zajišťují, aby institut agenta byl používán v souladu s principem proporcionality. Agent nesmí jednat zjevně nepřiměřeně, tedy především se nesmí dopouštět závažnějšího trestného činu, než je ten, k jehož odhalení je nasazen. Jako příklad zjevné nepřiměřenosti je výslovně stanoveno, že agent svým činem nesmí způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví. Je evidentní, že způsobení tak závažného následku nesmí být ponecháno bez reakce státu v podobě trestního stíhání, navíc není možné, aby se takového jednání mohl dopouštět příslušník policie nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů. Povinnost zahájit a účinně vést účinné vyšetřování v případech, kdy došlo k úmyslnému porušení práva na život, navíc vyplývá z mezinárodních závazků České republiky, především z čl. 2 Úmluvy (viz McCann proti Spojenému království, č. 18984/91, ze dne 27. září 1995).

- k § 158e odst. 7 písm. c)

Za účelem zvýšení právní jistoty se výslovně stanoví, že agent nesmí trestný čin zosnovat. Zosnováním se přitom rozumí takové jednání, které spočívá nejen v iniciování dohody o spáchání trestného činu, ale i ve vymyšlení a vypracování plánu jeho spáchání, vyhledání osob, které by se na něm podílely, zajišťování jejich vzájemného styku, rozdělování úkolů jednotlivým osobám před spácháním trestné činnosti, zabezpečování utajené trestné činnosti i utajení jednotlivých osob podílejících se na trestné činnosti, zajišťování odbytu věcí získaných trestnou činností předem či v průběhu trestné činnosti apod.

- k § 158e odst. 7 písm. d)

Dané ustanovení přejímá dosavadní úpravu § 363 odst. 3 a § 312c odst. 3 trestního zákoníku. Jedná se o další pojistku, aby v praxi nedocházelo k tomu, že by agent jednal jako agent provokatér, což by bylo v rozporu s principy právního státu, jak již bylo argumentováno výše.

K bodu 8 (§ 158e odst. 9 a 10):

- k § 158e odst. 9

Dané ustanovení si klade za cíl zvýšení právní jistoty, pokud jde o použitelnost agentem získaných důkazů v trestním řízení. Část praxe se domnívá, že současná právní úprava umožňuje z důvodu absence výslovného omezení (srov. § 88 odst. 6 nebo § 158d odst. 10 trestního řádu) použít takové informace i v jiných trestních řízeních o trestných činech, kde by nebylo možné agenta nasadit. Oproti tomu stojí opačný výklad postavený na zásadě, že použitelnost získaných informací je omezena výčtem uvedeným v § 158e odst. 1 trestního řádu, byť výslovná úprava chybí. Vzhledem k tomu, že použití agenta je nejintenzivnějším operativně pátracím prostředkem, stanoví se nyní najisto, že získané informace lze použít jen u trestných činů uvedených v § 158e odst. 1 trestního řádu, tedy u trestných činů, jejichž vysoká společenská závažnost legitimuje orgány činné v trestním řízení k tomu, aby využily informace získané při použití agenta, byť v jiné věci. Využití získaných informací bude možné i tehdy, pokud s tím souhlasila osoba, do jejichž práv a povinností bylo nasazením agenta zasahováno. Takové řešení posiluje právní jistotu a zároveň je koncipováno jako prostředek ultima ratio v souladu s touto vůdčí ideou trestního práva.

- k § 158e odst. 10

Ustanovení reaguje na problémy z praxe, kdy dochází k dekonspiraci agenta tím, že obhajoba namítá provokaci agenta a dále tvrdí, že spáchal trestný čin. Vzhledem k tomu, že agent je příslušníkem ozbrojeného sboru, vede vyšetřování Generální inspekce bezpečnostních sborů a osoby, proti kterým byl agent nasazen, mohou získat postavení

poškozených, čímž dochází k dekonspiraci agenta a obcházení § 102a trestního řádu. Proto se navrhuje přijmout toto speciální ustanovení.

K bodu 9 (§ 159b):

Tato výjimka ze zásady legality v podobě dočasného odložení trestního stíhání agenta dopadá na případy, kdy se agent dopustí excesivního chování, které nebude kryto navrhovaným § 158e odst. 7 trestního řádu, přičemž okamžité stíhání by zmařilo účel nasazení agenta a tím i odhalení pachatele závažné trestné činnosti či předejití páčání takové činnosti. Jedná se tedy o období dočasného odložení trestního stíhání podle § 159b odst. 1 trestního řádu, přičemž dočasné odložení trestního stíhání agenta bude – s ohledem na důvod jeho zavedení – možné jen po schválení příslušným státním zástupcem, který použití agenta navrhl (tj. státním zástupcem vrchního státního zastupitelství, po zahájení činnosti Úřadu evropského veřejného žalobce pak i evropským pověřeným žalobcem nebo evropským žalobcem).

K bodům 10 a 11 (§ 160 odst. 1 a § 179b odst. 6):

Jedná se o legislativně technické změny reagující na přečíslování § 159b (viz příslušný novelizační bod této části).

K bodu 12 (§ 350b odst. 4):

Navrhuje se upravit okruh výjimek, za nichž se trest vyhoštění neodloží, přestože odsouzený k tomuto trestu požádal o udělení mezinárodní ochrany, tak, aby daná úprava odpovídala výjimkám, jak jsou stanoveny v § 3d zákona o azylu promítajícím čl. 9 procedurální směrnice. Touto úpravou se zároveň předejde nežádoucím situacím, kdy je podle trestního řádu možné ukončit pobyt osoby na území České republiky, zatímco dle úpravy zákona o azylu, implementujícím požadavky Evropské unie, by k takovému ukončení dojít nemělo. Z tohoto důvodu jsou výjimky, za nichž je možné pobyt na území České republiky odsouzeného k trestu vyhoštění a zároveň žadatele o udělení trestu odnětí svobody ukončit, sjednoceny, a to odkazem na zákon o azylu, jakožto úpravy speciální. Současně se navrhuje vypustit i formulaci, kdy soudce o odložení trestu vyhoštění rozhoduje jak na žádost odsouzeného, tak i bez takové žádosti, neboť vzhledem k tomu, že soud musí při výkonu trestu vyhoštění vždy ex offio zkoumat, zda nenastala jedna z výjimek, se jeví tato formulace jako nadbytečná. Možnost státního zástupce a odsouzeného podat stížnost proti tomuto rozhodnutí (odst. 6) zůstává nedotčena.

K části třetí – Změna zákona o obecní policii

Do zákona o obecní policii se vkládá ustanovení obdobné k navrhovanému § 34 zákona o policii, z důvodu jednotnosti právní úpravy.

K části čtvrté - změna zákona o Vězeňské službě a justiční stráž

Návrh řeší situaci, kdy poněkud nesystémově o využití operativně pátracích prostředků (dále „OPP“) rozhoduje ministr spravedlnosti jako orgán moci výkonné. Využití OPP je ovšem zákonem vázáno striktně na dozor justičních orgánů a nelze si představit, že ministr spravedlnosti by bránil vykonatelným rozhodnutím soudce nebo státního zástupce. Současná praxe přináší také zvýšenou administrativní zátěž, neboť je potřeba pracovat s povolením

ministra spravedlnosti, toto povolení zajistit a dále předávat a administrativně vyřizovat. Zapojení útvarů ministerstva také zvyšuje riziko vyzrazení použití OPP. Je logickou snahou orgánů činných v trestním řízení udržet informaci o využití OPP v co nejužším okruhu lidí.

K části páté - změna zákona o zpravodajských službách České republiky

K bodu 1 (§ 8 odst. 4):

Nově vkládané ustanovení v odstavci 4 umožňuje, aby zpravodajské služby za splnění určitých podmínek předaly informace policejním orgánům k využití v trestním řízení. Ustanovení vychází z toho, že zpravodajské služby jsou v rámci své působnosti činné bez ohledu na to, zda sledovaná činnost naplňuje skutkovou podstatu některého trestného činu či nikoli, relevantní je pro ně hledisko bezpečnostního rizika. K předání bude tedy docházet v případě, kdy bude vedeno trestní řízení pro trestný čin, pro který by bylo možné povolit nebo nařídit použití stanoveného institutu konkrétně uvedeného v trestním řádu. Tyto informace pak posoudí policejní orgán. K tomu, aby bylo tohoto účelu dosaženo, je vedle samotné informace, která by eventuálně mohla být použita jako důkaz v trestním řízení, nutné předat i ucelený soubor materiálů zachycující údaje o způsobu získání konkrétní informace zpravodajskými službami, včetně postupu zpravodajských služeb, které tomuto získání předcházelo. Konkrétně půjde zejména o protokoly příslušných úkonů, žádost o povolení k použití zpravodajské techniky, rozhodnutí o této žádosti či informace o případné průběžné soudní kontrole. Vzhledem k demonstrativnímu výčtu může zpravodajská služba předat policejnímu orgánu i další materiály a poznatky, vyhodnotí-li, že by mohly být v trestním řízení upotřebitelné. Skutečnost, že zpravodajskými službami nebudou předávány pouze jednotlivé operativní poznatky k vlastnímu rozpracování policejním orgánem, jako je tomu v případě třetího odstavce, ale ucelený soubor informací ve výše uvedeném smyslu, zajišťuje verifikovatelnost takovýchto informací.

Obdobně, jako je tomu v případě předávání jednotlivých poznatků dle třetího odstavce, i zde se uplatní výhrada důležitého zájmu sledovaného zpravodajskou službou. Vyhodnotí-li si zpravodajská služba, že by předání informací ohrozilo jí sledovaný zájem, informaci ani případné podklady policejnímu orgánu nepředá.

K bodu 2 (§ 8 odst. 6):

Navrhuje se zakotvit, aby osobami, prostřednictvím kterých se uskutečňuje tok informací podle § 8 odst. 3 a 4 zákona o zpravodajských službách, byli napříště vždy ředitelé zpravodajských služeb (tedy ředitel Bezpečnostní informační služby, ředitel Úřadu pro zahraniční styky a informace, ředitel Vojenského zpravodajství). Dle současné úpravy se jedná o ředitele Bezpečnostní informační služby, ministra vnitra v případě Úřadu pro zahraniční styky a informace a ministra obrany v případě Vojenského zpravodajství; navrhovaná změna se tak dotkne Úřadu pro zahraniční styky a informace a Vojenského zpravodajství, v případě Bezpečnostní informační služby k žádné změně nedojde. Důvodem této úpravy je zohlednění požadavku obsaženého v nálezů Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3038/07, který založil nepoužitelnost zpravodajských informací jako důkazu v trestním řízení rovněž na faktu, že do procesu poskytnutí informací jsou začleněny politické orgány. Přestože v případě zpravodajské techniky, o níž v navrhované úpravě jde, nedisponuje ministr vnitra ani ministr obrany žádnými povolovacími či schvalovacími pravomocemi a jejich role spočívá pouze v předání informací (v případě nebezpečí s prodlením tyto osoby dokonce ani nic nepředávají, děje se tak jen s jejím vědomím), navrhuje se s ohledem na

výše uvedenou argumentaci Ústavního soudu tyto činnosti přenést souhrnně na ředitele příslušné zpravodajské služby. Předání zpravodajských informací pro případné využití v trestním řízení se tak bude dít bez jakékoli ingerence politického orgánu. V souvislosti s vložením nového odstavce 4 a přečíslováním následných odstavců se mění rovněž odkazy na příslušné odstavce.

K bodu 3 (§ 11 odst. 3):

Úřad pro civilní letectví a Řízení letového provozu ČR spravují rejstříky a evidence letadel, které jsou provozovány fyzickými nebo právníckými osobami. Jedná se o Letecký rejstřík, Evidenci bezpilotních letadel a jejich pilotů, Seznam držitelů oprávnění pro obchodní leteckou dopravu a Seznam oprávněných firem k provádění zkoušení, projektování, údržby, výroby a řízení zachování letové způsobilosti. Zajištění přístupu reaguje zejména na potřeby spjaté se zvyšujícími se riziky spjatými s provozováním bezpilotních systémů.

K části šesté- změna trestního zákoníku

K bodu 1 (§ 80 odst. 3 písm. b)):

Návrh na vypuštění doplňkové ochrany z § 80 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku má za cíl zpřesnit omezení týkající se ukládání trestu vyhoštění. Doplňková ochrana, na rozdíl od azylu, představuje pouze dočasnou překážku výkonu trestu vyhoštění. Proto není nutné, aby tvořila absolutní překážku uložení trestu vyhoštění, ale měla by zůstat pouze důvodem odložení výkonu trestu vyhoštění podle § 350b odst. 5 trestního řádu. Uvedenou změnou bude rovněž odstraněn rozpor mezi § 350b odst. 5 trestního řádu, podle něhož je doplňková ochrana důvodem odložení výkonu trestu vyhoštění, a § 350h odst. 4 trestního řádu, podle něhož, ve spojení s § 80 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku, je důvodem upuštění od výkonu trestu vyhoštění.

K bodu 2 (§ 80 odst. 3 písm. c)):

Jak bylo uvedeno v obecné části důvodové zprávy, k uplatnění negativní podmínky pro uložení trestu vyhoštění, která je obsažena v § 80 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku, se vyžaduje mj. i to, aby pachatel měl na území České republiky povolen trvalý pobyt. Vázat nemožnost uložení trestu vyhoštění na splnění této, svojí podstatou administrativní, okolnosti není v souladu s tím, jak k problematice přiměřenosti trestu vyhoštění přistupuje judikatura ESLP a sekundární právo Evropské unie. Ve svém důsledku vede současná úprava k tomu, že soudy při úvaze, zda trest vyhoštění uložit či nikoli, zkoumají pouze (ne)existenci trvalého pobytu jakožto kritéria mající administrativní povahu a nikoli faktickou délku pobytu pachatele na území České republiky a s tím spojenou míru jeho integrace.

Zbývající další dvě podmínky uvedené v § 80 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku „*pracovní a sociální zázemí*“ a „*zájem na spojování rodin*“ zůstanou věcně zachovány, pouze dojde k jejich přeformulaci, kdy napříště budou tato kritéria posuzována v rámci toho, zda přerušeni těchto vazeb v důsledku uložení trestu vyhoštění jsou „*nepřiměřeným zásahem do soukromého nebo rodinného života*“ či nikoli. Navrhovaná formulace lépe odpovídá terminologii Úmluvy.

K bodu 3 (§ 80 odst. 3 písm. f)):

Navrhuje se upravit dané ustanovení tak, aby bylo zcela souladu s čl. 28 odst. 3 písm. a) směrnice o svobodném pohybu, které toto ustanovení provádí, a relevantní judikaturou SDEU. Podle čl. 28 odst. 3 písm. a) směrnice o svobodném pohybu nesmí být vyhoštěni občané Unie, kteří v posledních deseti letech pobývali v hostitelském členském státě, s výjimkou případů, kdy je takové rozhodnutí založené na *naléhavých důvodech* týkající se veřejné bezpečnosti. To je rozdíl oproti čl. 28 odst. 2 směrnice o svobodném pobytu, podle kterého nelze vyhostit občany Evropské unie a jejich rodinné příslušníky s právem trvalého pobytu na území hostitelského státu, s výjimkou *závažných důvodů* týkajících se veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti. Touto odlišnou terminologií evropský zákonodárce akcentuje skutečnost, že je třeba tyto kategorie osob třeba odlišit, s ohledem na intenzitu důvodů, pro které by bylo tyto osoby možno vyhostit. To potvrzuje i výše zmíněná judikatura SDEU, podle které jsou naléhavé důvody výrazně striktnějším pojmem, než závažné důvody. Toto záměrné odstupňování však trestní zákoník dostatečně nereflektuje, když, jak v případě § 80 odst. 3 písm. e) trestního zákoníku, který promítá čl. 28 odst. 2 směrnice o svobodném pohybu, tak v případě § 80 odst. 3 písm. f) trestního zákoníku, který promítá čl. 28 odst. 3 písm. a) směrnice o svobodném pohybu, používá stejný pojem „*vážné důvody*“. Navrhuje se tak pojem „*vážné důvody*“ uvedený pod písmenem f) nahradit pojmem „*naléhavé důvody*“, aby trestní zákoník zcela odpovídal záměru unijního zákonodárce potvrzenému judikaturou SDEU.

Z povahy věci tak vyplývá, že by vyhoštění osob, jež v posledních 10 letech nepřetržitě pobývaly na území České republiky, mělo připadat do úvahy za přísnějších podmínek, než je tomu v případě osob majících na území České republiky „pouze“ trvalý pobyt. V úvahu by měly být vzaty zejména okolnosti jako je povaha a závažnost spáchaného trestného činu [s ohledem na bezpečnost České republiky jako kritéria uvedeného pod písmenem f) lze zmínit zejména trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci uvedené v IX. hlavě trestního zákoníku, dále lze vycházet ze shora zmíněného výčtu uvedeného v čl. 83 odst. 1 druhého pododstavce SFEU], uložení trestu odnětí svobody na delší dobu či závažný způsob provedení trestného činu.

K bodu 4 (§ 129a odst. 2):

Jedná se o legislativně technickou změnu reagující na zrušení § 363.

K bodům 5 a 6 (§ 312c a § 363):

Zrušení § 312c a 363 trestního zákoníku je důsledkem změn navrhovaných v trestním řádu, kdy místo beztrestnosti agenta je za vymezených podmínek zakotvena nestíhatelnost agenta.

K části sedmé - účinnost

Datum nabytí účinnosti zohledňuje délku legislativního procesu a nezbytnou dobu legisvakance.

Zpracovatelé:

Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky

- Mgr. Lubomír Janků, vrchní ministerský rada, tel.: 974 833 156, e-mail: lubomir.janku@mvcz.cz
- Mgr. Ondřej Beňák, vrchní ministerský rada, tel.: 974 832 577, e-mail: ondrej.benak@mvcz.cz

V Praze dne 4. listopadu 2019

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v. r.

1. místopředseda vlády a ministr vnitra:

Jan Hamáček v. r.